

1965 . 1. OKTBR.

Samvirke

I FORSÆTTELING. De fleste billeder af os viser teglernes konge i majestætisk ro, eller idet den flytter sig over en bytte. På billedet her ser man imidlertid en kongeørn i forsvarsstilling.

Læs artiklen om ørne jøde i

FOR
100
ÅR SIDEN

DET STORE HARTKORN SIKRER SIG

REGERINGSMAGTEN

Overraskende alliance mellem „de store og de små bønder“ baner vej for en ny grundlov, som giver godsejerne en dominerende politisk indflydelse.

1865. Det store hartkorn kommer til at dominere i dansk politik i den næste generation. Det vil utvivlsomt blive resultatet af en sensationel politisk alliance, som er indgået i disse dage:

For første gang – ihvertfald i århundreder – er der skabt et forbund mellem de store jordbesiddere i Danmark og talsmænd for den jævne bondestand. Da et overvældende flertal af landets befolkning endnu er knyttet til landbruget, kunne et samarbejde mellem erhvervets to store grupper blive en altafgørende magtfaktor, men meget tyder på, at alliancen hurtigt vil blive sprængt igen, først og fremmest på grund af godsejernes kortsynede udnyttelse af situationen.

FORBUNDET mellem de store og de små bønder blev konfirmeret den 10. oktober ved et gilde på hotel *Phønix* i København – landadelens foretrukne tilholdssted under besøg i hovedstaden. Her samledes ca. tredive rigsdagsmænd fra *Venstre* med en række politiserende godsejere og fejrede i tale og sang det indledte samarbejde.

Grundlaget for oprettelsen af denne oktoberforening er lagt i dyb stilhed ved en række private sammenkomster mellem landets største jorddrot, lensgreve C. E. Krag-Juel-Vind Frijs, og den tidligere skomager, I. A. Hansen, som er Venstres førende politiker og leder af den største Venstre-gruppe, *Det folkelige Venstre*.

En betydelig del af I. A. Hansens vælgere er endnu *fæstebønder* under de danske storgodser og allerede af den grund i skarp interesseindsættelse til Frijs' standsfæller. Der eksisterer også mange andre strids spørgsmål mellem godsejere og gårdmænd, rent bortset fra at adskillige venstremænd har hørt deres egne forældre fortælle om hoveri og stavnsbånd. Længere ligger bondefrigørelsen jo ikke tilbage. Alt ialt gør det alliancen så unaturlig, at mange opfatter det, som om I. A. Han-

sen har gjort sig skyldig i forræderi mod sine egne. Rygtet påstår endog, at den stenrige grev Frijs simpelt hen har *bestukket* ham med en sum på 15,000 rigsdaler.

Påstanden er antagelig uholdbar, men de fordele, godsejerne opnår ved I. A. Hansens hjælp er uægtelig så iøjnefaldende, at de nok kunne være adskillige gange 15,000 rigsdaler værd.

Det, han forhandlede med Frijs om, var først og fremmest forfatningsspørgsmålet – udformningen af en ny, dansk grundlov.

I øjeblikket har Danmark to forfatninger, nemlig *Junigrundloven* af 1849 og *November-*

forfatningen af 1863. Tanken var i 1863, at Novemberforfatningen skulle omfatte Danmark og *Slesvig*, mens *Junigrundloven* kun gjaldt i det egentlige Danmark. Efter nederlaget i krigen 1864 og afståelsen af *Slesvig* til *Prøjsen* – Østrig, dækker de to forfatninger imidlertid nøjagtig det samme, geografiske område. De fleste er klar over, at dette er uholdbart, men alle forsøg på at løse forfatningsspørgsmålet er hidtil gået i hårdknude – i en sådan grad, at der endog har været optræk til et statskup.

Venstre, også I. A. Hansen, har hidtil krævet en tilbagevenden til *Junigrundloven* med lige og almindelig valgret (for mænd), medens højregrupperne arbejder for en ordning, som sikrer de velstående borgere den afgørende, politiske indflydelse. Nederlagsstemningen har givet reaktionen gode kort på hånden, men den er selv splittet på spørgsmålet om, hvordan man vil udforme de „konservative garantier“ i en ny forfatning. Nogle ønsker en stærk kongemagt, andre foretrækker en privilegeret stilling for vælgere med en vis høj *indtægt*, og endelig går godsejerne ind for at lade *jordbesiddelsen* være afgørende.

VED den alliance, som fejredes på hotel *Phønix*, er det antagelig sikret, at godsejerne får deres vilje – hvor få de end er, og hvor afgørende en kovending, dette end forudsætter, at I. A. Hansen skal gennemføre. Den nye grundlov, hvorefter godsejerne vil blive be-

Alliancen

eller

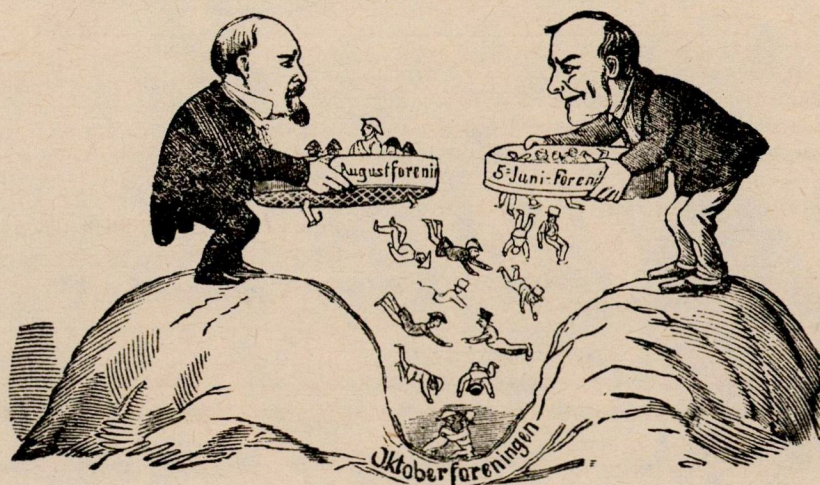
Tragikomedie af Frijs & Hansen

Opført første Gang paa Folkets Theater

den 10de Oktober 1865.

I Stykket forekommer et forartet (munt) Tableau kaldet

Péte mélé.

Satirisk tegning i „Folkets Nisse“ i anledning af „Oktoberforeningen“'s stiftelse. De karrikerede personer er grev Frijs til venstre, I. A. Hansen til højre. „Augustforeningen“ var en konservativ sammenslutning, medens „5. juni-foreningen“ står for tidligere tilhængere af 1849-grundloven.

Samvirke

Chefredaktør EGGERT NIELSEN
ansvarshavende
Medarbejdere Bodil M. Begtrup,
Kaj Christiansen,
Egon Rasch,
Otto Riis, redaktionssekr.
Redaktionens Roskildevej 65
adresse Glostrup
Telefon 64 88 11
udenbys: (01) 64 88 66
Udgiver Fællesforeningen for
Danmarks Brugsforeninger
Tryk Egmont H. Petersen
Gutenberghus
Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes

stemmende i *landstinget*, gennemføres antagelig næste år – i 1866.

Den mere ideologiske begrundelse for at sikre jordbesidderne politiske særrettigheder, er givet af en af „godsejerpartiet“s mest fremtrædende skikkelser, J. B. S. Estrup.

Indtægten er, siger han, langt fra i den grad knyttet til statens ve og vel, som besiddelsen er. Grundbesidderen er i mine tanker, om han end ikke ejer meget og om hans ejendomsret end er behæftet, dog fuldt så meget knyttet til statens interesser som den, der nyder en stor indtægt, som han kan føre med sig, hvor i verden, han drager hen. Der er én klasse af indtægtsnydelse, som jeg navnlig ikke kan anerkende, tilkommer en sideordnet indflydelse med grundbesiddelsen, og det er den, der ligefrem har sin kilde i selve statskassen (altså f. eks. embedsmandslønninger).

At godsejerne ser sådan på det, kan ikke undre. De ejer godt en tredjedel af al Danmarks jord, og en forfatning på dette grundlag vil derfor uundgåeligt give dette lille mindretal en nøglestilling i dansk politik, på bekostning ikke blot af de ubemidlede, men også af de byboer, som har en stor indtægt, men ikke er jordejere.

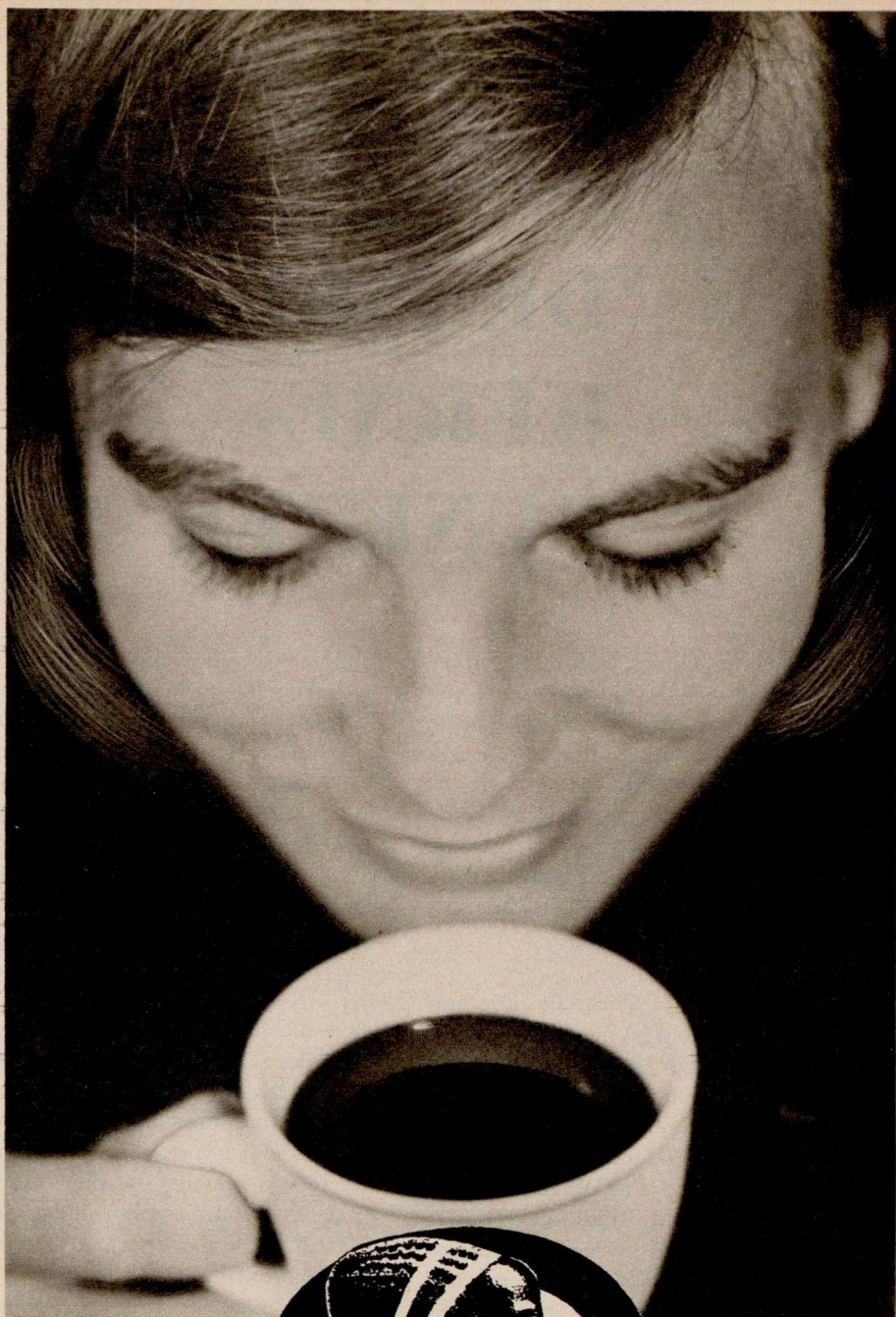
Hvilke fortrin, I. A. Hansen og hans meningsfæller kan øjne i denne form for agrarpolitik, er sværere at begribe. De er, måske i endnu højere grad end godsejerne, interesseret i at begrænse bybefolkningens politiske indflydelse. Specielt de højere embedsmænd har hidtil spillet en dominerende, politisk rolle. Men nogen større fordel ved at bringe en godsejerklike til magten i stedet for en akademiker-kaste, kan den jævne bondestand næppe have, og meget andet vil den formentlig ikke få ud af forbindelsen med det store hartkorn.

Måske har I. A. Hansen forestillet sig, at han selv og andre Venstre-politikere ville blive optaget i den regering, grev Frijs skal danne, når den nu siddende embedsmands-regering er fjernet, og at der derefter skulle føres en bredt favnende landbo-politik.

Det er imidlertid en ren illusion. Lensgreven har brug for Venstre-støtten så længe, det gælder om at bane godsejerne vej til magten – men er ikke indstillet på at give noget for noget. En lovmæssig ordning f. eks. af fæstespørgsmålet har han således ikke villet give løfte om, og han drømmer ikke om at optage I. A. Hansen eller andre fra den side i sin regering. *Man kan da ikke byde kongen eller Europa et ministerium af bønder*, siger han i private samtaler.

Så snart det bliver klart, at godsejernes mening med „Oktoberforeningen“ kun var at pleje deres egne standsinteresser, vil alliancen mellem „de store og de små bønder“ naturligvis briste. Politisk vil det i første række gå ud over I. A. Hansen, men han er nu fanget i nettet og vil blive nødt til at sikre den forfatningsændring, som lægger magten i godsejernes hænder.

Når det først er sket, vil det utvivlsomt kræve årtiers bitter strid at fratage dem denne magt igen og at sikre de jævne bønder den indflydelse i dansk politik, som deres antal og økonomiske betydning berettiger dem til.

CIRKEL KAFFE DEN DANSKE NATIONALDRIK

LUXUS CIRKEL VAC, en meget fin kaffekvalitet i aromatæt dåse à 250 g.

BLÅ CIRKEL, Columbia blandingen med den blide og milde smag.

HVID CIRKEL, en kraftig og drøj blanding.

Den bedste pulverkaffe? så er det MINUT CIRKEL. Glas à 50 og 200 g.

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

DE FIRE KERNE- PUNKTER

AL ÆRE og respekt for de fire sekundære Rochdale-principper, hvis genoplivning og modernisering vi gik ind for i sidste nummer af Samvirke, så er de dog kun et forklarende og uddybende tilbehør til selve kernen i andelsbevægelsen. Denne kerne består af de fire førstnævnte punkter på den liste over Rochdale-principperne, der ledsager denne artikel.

Når en revision af Rochdale-programmet skal finde sted på næste års kongres i Det internationale Andels-Forbund (ICA), så vil man med samme veneration som i bevægelsens oprindelses- og gennembrudsperioder drøfte disse punkter. De er uden forkløjnelse af den senere tilkommende tradition et varigt og stabilt element i bevægelsens ideologiske udrustning. Hermed være ikke sagt, at de som en slags religiøse dogmer er højt hævet over døgnets diskussion og kritik. Kan nogen bestride deres værdi og konsekvens, står det dem frit for.

Men hidtil har ingen forsøgt sig på denne opgave. Såvidt os bekendt er der aldrig rettet et motiveret angreb på selve ideens indhold. Hvad man har hæftet sig ved, er altid en eller anden biomstændighed ved en praktisk løsning af de opgaver, andelsbevægelsen har taget op. Aldrig sagen selv. Eller man har hentet sit angrebsmateriale fra overfladiske sammenligninger med andre ideologier, både den kapitalistiske og den socialistiske, selv i de tilfælde, hvor det åbenlyst fremgår, at de påpegede lighedspunkter ikke er ligheds-

punkter på anden måde, end når f. eks. to cirkler skærer hinanden.

Øverst på listen står kravet om *åbent medlemsskab*, som indbefatter, at alle kan optages på lige fod med andre, under forudsætning af, at bevægelsens principper ikke modarbejdes. Dette punkt har – i hvert fald indenfor brugsforeningsbevægelsen i Danmark – altid været respekteret som en almenlydlig regel. Alligevel er der forskel på, hvad der i Rochdale-vævernes tid og i vore dage må anses for at være det fundamentale i begrebet „åbent medlemsskab“. Dengang var åben adgang til at deltage i foreningsdannelser ikke så selvfølgelig som i vore dage. Derfor måtte det forstås rent bogstaveligt. Omvendt er det nok snarere spørgsmålet om *retten til frivillighed*, som er det springende punkt i vore dage.

Åbent medlemsskab i brugsforeningerne betyder ikke blot, at man har ret til at være med, men også at kritisere, i værste fald gå sin vej. Den mindste antydning af tvang er uforeneligt med den opfattelse af åbent medlemsskab, som praktiseres i brugsforeningerne – i modsætning til de kollektivitets-bestræbelser som anvendes også andre steder end i jerntæppe-landene og intet har tilfælles med andelssamarbejde udover en overfladisk lighed, som udnyttes med en frejdig foragt for kendsgerningerne i vore modstanderes kampagner.

Også programpunktet: *demokratisk styreform* – har med årene fået en rummeligere fortolkning. I mange år holdt man fast ved den opfattelse, at demokratisk styreform i alle forhold var for-

bundet med kravet om: *ét medlem – én stemme*. Der kan fortsat ikke være tvivl om, at når medlemmer *direkte og personligt* udøver deres stemmeret – især på det lokale plan – må den oprindelige definition opretholdes.

Men adskillig uretfærdighed vil kunne opstå, når man overfører det samme princip, som gælder de enkelte medlemmer, til også at gælde foreninger i deres repræsentationsret overfor større sammenslutninger. Når der er så stor forskel på brugsforeningernes størrelse som f. eks. i Danmark, ville det være urimeligt, hvis de alle fik samme stemmewægt. Reelt betyder dette jo nemlig, at hver enkelt af de personer, som er medlemmer af en stor forening, får mindre indflydelse på sammenslutningens afgørelser end et medlem af en lille forening får. Ikke desto mindre blev princippet: *én forening én stemme* – bibeholdt ved FDBs kredsmøder og generalforsamlinger op til de allersidste år, mens den enkelte forenings medlemsmasse og køb ikke blev taget i betragtning ved afstemninger.

Ved den sidste vedtægtsrevision i FDB ændredes dette forhold, således at foreningernes stemmewægt ved FDBs generalforsamling blev gjort afhængig af størrelsen af foreningens køb i FDB, mens stemmewægten ved valg af delegerede til den forestående brugsforenings-kongres blev afstemt i forhold til foreningernes medlemstal.

Spørgsmålet vil samlet set fornyet aktualitet om sig, når man engang når frem til dannelsen af Danmarks Brugsforening, som udelukker det umiddelbare folkestyre til fordel for et repræ-

ROCHDALE- PRINCIPPERNE

- ① *Åbent medlemsskab.*
- ② *Demokratisk styreform.*
- ③ *Udbetaling af dividende til medlemmerne i forhold til deres omsætning.*
- ④ *Begrænset rente af kapitalen.*
- ⑤ *Politisk og religiøs neutralitet.*
- ⑥ *Kontanthandel.*
- ⑦ *Fremme af oplysningsarbejde.*
- ⑧ *(Rene og uforfalskede varer).*

sentativt demokrati. Om et valgmandssystem til den tid skal afløse det direkte valg er endnu et uafklaret anliggende, men der er næppe tvivl om, at forholds- talsvalget under en eller anden form må foretrækkes for valg i enmandskredse.

Dermed være ikke sagt, at kravet til demokratisk styreform er endelig og absolut opfyldt. Et levende repræsentativt demokrati må skabe de organer, der – både lokalt og regionalt – kan sikre, at berettigede medlemsinteresser kan komme til orde – også udenfor det normale repræsentationssystem, muligvis gennem en slags ombudsmandsinstitution.

Hvad angår det tredje princip om tilbagebetaling af overskud i forhold til omsætningen med medlemmer, har erfaringen vist, at spørgsmålet om dividendens form kan byde på store vanskeligheder i fremtiden. Oprindelig var det let og ligetil at tage stilling til overskudets tilbagebetaling. Brugsforeningerne fulgte det princip at sælge til detailhandelens dagspriser, og den indvundne bruttofortjeneste minus omkostninger og henlæggelser, var derefter at betragte som medlemmernes besparelse og kunne udbetales som dividende på købet.

Men efterhånden som brugsforeningerne blev prisførende og i stadig højere grad gik ind for en aktiv prispolitik til skærpelse af konkurrencen (og dermed en generel stabilisering af prisniveauet), er hensynet til dividende gledet mere i baggrunden.

Overfor medlemmerne har dividendendeudbetalingen stadig en vis betydning, men er der nogen grund til, at f. eks. FDB skal udbetale dividende til brugsforeningerne? I forholdet mellem FDB og brugsforeningerne må det afgørende være, at FDB kan levere de rigtige varer i de rigtige kvaliteter til de rigtige priser og i øvrigt skabe de kontaktorganer, der kan hjælpe brugsforeningerne til en bedre udnyttelse af deres salgsskapparat og befri dem for tyngende omkostningsbyrder. Derefter må det blive brugsforeningernes egen sag at tilrettelægge den dividendepolitik, der passer dem bedst.

Sagen er imidlertid ikke afgjort hermed. Fra statsmagtens side kan der komme indgreb, som mere eller mindre vil gøre dividenden til en fiktion. Forligsforhandlingerne om brugsforeningsskatten synes at tendere i retning mod, at dividende skal være deklareret en vis tid før udløbet af det regnskabsår, som den normalt vedrører. Det vil betyde

et brud med en hundredårig tradition indenfor andelsbevægelsen. I stedet for at bevare det derefter i luften frit svævende begreb, ville det være konsekvent at afskaffe dividenden og beregne varerne til kostpris.

Dog også dette har sine skyggesider, eftersom dividenden er udtryk for et ejendomsforhold. Den repræsenterer udbyttet af medlemmernes ejendomsret til deres brugsforening.

Erfaringerne fra Tyskland tyder på, at det er farligt for medlemstilgangen, når der fra statsmagtens side begås attentater mod dividenden. I Vesttyskland er det ved lov forbudt brugsforeningerne at ansætte en dividende, der er højere end 3 pct., og da alle private handelskæder har ansat deres rabatydelser til nøjagtig de samme 3 pct., er der ingen indlysende fordele for nyttilkomne forbrugere ved at gå ind som medlemmer i en brugsforening. Følgen er en beklagelig stagnation i medlems-tallet.

Af de fire ledende principper er det sidste: *begrænset rente af kapitalen* – nok det, der volder mindst bryderier og betænkeligheder. Det er ganske klart, at når tilbagebetaling af overskud til medlemmer finder sted i forhold til køb, så svarer det til, hvad der i det private erhvervsliv udbetales aktieejere i forhold til deres kapital. Med andre ord: fortjenesten tilfalder medlemmerne alene i deres egenskab af *forbrugere*.

Deraf følger, at så kan der kun gives en begrænset rente til kapitalindskyderne. Hvis kapitalen stammer fra en bank, et forsikringsselskab eller en anden kredityder, betales den rente, man kan forhandle sig frem til, men når det gælder den af medlemmerne opsamlende kapital, praktiseres ofte den opfattelse, at begrænset rente skal forstås som et fast begreb, f. eks. 4 eller 5 pct. De sidste års svingninger i renten har måske gjort dette standpunkt diskutabelt. Et kardinalpunkt er det imidlertid ikke.

For principkomplekset i sin helhed gælder det, at det må revideres i overensstemmelse med den samfundsudvikling, det skal passe til. Heldigvis er det sådan, at en revision ikke på noget punkt vil komme i modstrid med de idealer, som har været retningsgivende gennem de mange årtier. Men det er ikke udelukket, at de hidtil gældende principper også bør vedføjes noget almengyldigt om *målsætningen fremover*. Det skal vi komme tilbage til i en senere artikel.

Et problem i en nøddeskal

En konflikt indenfor den danske rosport illustrerer på en ejendommelig måde et emne, som har bud til en større kreds.

Ved Danmarksmesterskaberne i roning viste det sig, at to hold var lige stærke i bådtypen: Firer med styrmand, mens det ene af de to samme hold var det andet langt overlegen i bådtypen: Firer uden styrmand.

Nu ville tilfældet, at det blandede hold fra klubberne Kvik/Skjold, som vandt så overlegent i sidstnævnte løb, også vandt det første løb, men kun med en „bådspids“, d.v.s. en ren ubetydelighed foran Københavns Roklub.

På dette grundlag bestemte roernes landsorganisation DFF.R. sig for at udtage KR som det hold, der skulle repræsentere Danmark ved europamesterskaberne i firer med styrmand, medens Kvik/Skjold ved samme mesterskaber skulle forsvare de danske farver i den lige så fornemme styrmandsløse bådtype.

Ud fra et helhedssynspunkt var det absolut rigtigt, fordi man herved opnåede at få kræfterne rigtigt fordelt. I Kvik/Skjoldkombinationen sad nemlig to af de danske guldroere fra Tokio, og KR havde jo bevist sin standard ved at ro jævnbyrdigt i firer med styrmand.

Men det førte til vældig opstandelse i Kvik/Skjold, som hævdede deres ret til selv at bestemme, i hvilket europamesterskab, de ville starte, og de ville ikke høre tale om andet end firer med styrmand, til trods for at deres sejr i denne bådtype var så lille som mulig.

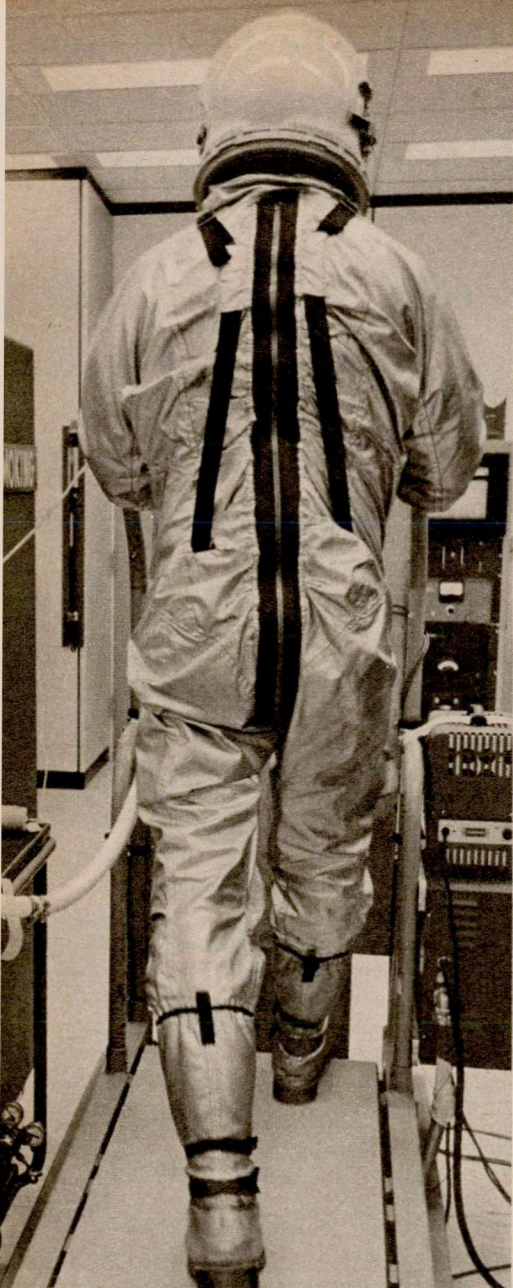
Da DFF.R. fastholdt sin helheds-vurdering strejkede Kvik/Skjold på den måde, at de nægtede at stille op ved europamesterskaberne og derved hindrede det bedst mulige fremmøde fra dansk side.

Hvem har så ret: Holdet der forfægtede sine individuelle rettigheder? Eller DFF.R., som sigtede mod den bedste helhedsløsning?

Mon det ikke er en konfliktsituation, som afspejler tilsvarende problemer i helt andre situationer: Kommunalpolitisk, storpolitisk og erhvervspolitisk?

Og det rejser hver gang spørgsmålet om den enkelte gruppes ret til at hævde sine egne interesser på helhedens bekostning.

DER STÅR TITUSINDER BAG HVER RUMPILOT

DET amerikanske rumprogram er så kompliceret og så vidtrækkende, at kun ganske få mennesker kan skønne over helheden.

Raketopsendelserne foregår som bekendt fra Kap Kennedy på USAs atlantkyst. Det meget omtalte sted er dog kun et enkelt led i en stor helhed. I en gigantisk administrationsbygning i Midtamerika ledes rumfartsprogrammets gennemførelse. Her holder tyskeren *Wernher von Braun* alle tråde i sin hånd. Hvad der sker på Kap Kennedy er, set fra hovedcentret, kun forsøg på linje med forsøg i mange andre centre. Alene til afprøvning af raketternes brændstof findes i USA tre centre. Det ene af disse breder sig over ikke færre end 110.000 tdr. land.

Forsøgene sluger milliardbeløb. Til en forsøgsserie, der foregår for tiden, er indkøbt 55 raketthylstre til billigste tilbudspris. Den blev på næsten to milliarder kroner. Hylstrene ødelægges systematisk med brug af forskelligt brændstof. For de to milliarder får amerikanerne egentlig kun viden om de bedste metallegeringer til brug ved bygning af den slags hylstre.

På de egentlige forsøgscentre såvel som i industrivirksomheder og i laboratorier gø-

res der forsøg - med rumkabiner, med ruder til rumkabinernes „køjer“, med brændstof, med mennesker, med udstyr og fødemidler og redningsmaterialer. Om et par år „nedtælles“ en *Apollo*-raket med en ubemandet men instrumentpakket rumkabine, kurs: *Månen*. Så har en hær på 300.000 mand, der indbefatter den største koncentration af teknisk intelligens, verden endnu har set, været indsat på opgaven ialt i en snes tusinde forskellige virksomheder, statslige såvel som private.

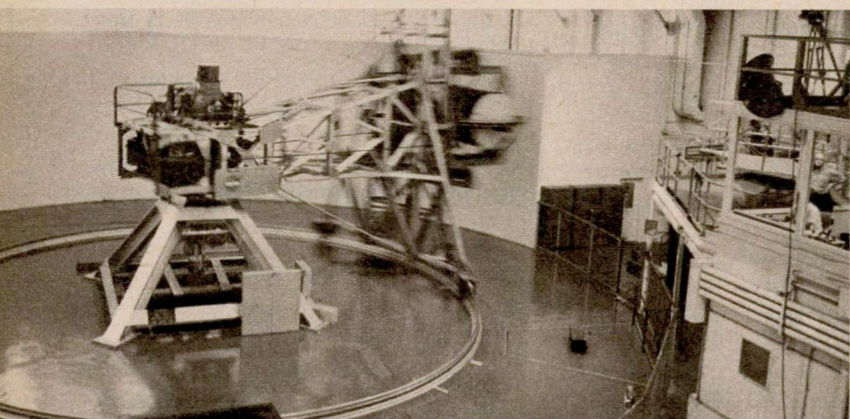
Og alle disse kræfter er brugt for at få sendt en tre meter høj og lidt mere end to meter bred kabine ud i rummet på en på forhånd bestemt kurs. Kabinen presses op fra vor klode af en raket, der i sin 110 meter lange krop rummer brændstof, hvoraf det meste er nedkølet, flydende brint.

Bygningen af rumkabinerne og deres udstyr sker i fabrikskøber, der er rene som operationsrum. For hver mand, der udfører en eller anden teknisk opgave (i hvid kitel), er der kontrollører (i lysterøde kitler) og de kontrolleres af rumforskningens egne kontrollører (blå kitler). Fabriksrummene er støvsikre. Intet støvfnug må komme ind i satellittens apparater. Næsten da. Støvfnug, der måler mere end 5/1000 millimeter suges bort. For at sikre den pinligt rene fremstilling sker mange processer i sterile rum, hvor „fjernstyrede hænder“ udfører arbejdsoperationerne.

Der skal sidde mennesker i rumkabinerne. Mennesker, som skal forstå og kende alle styringsinstrumenter foruden en ubegribelig hoben af teknik. Og de skal samtidig kunne gøre videnskabelige observationer og berette om dem i et sprog, videnskaben forstår. Derfor er den ideale rum-pilot halvt menneske og halvt maskine, siger den amerikanske rumforsknings ledelse og tilføjer, at manden ikke er fundet endnu.

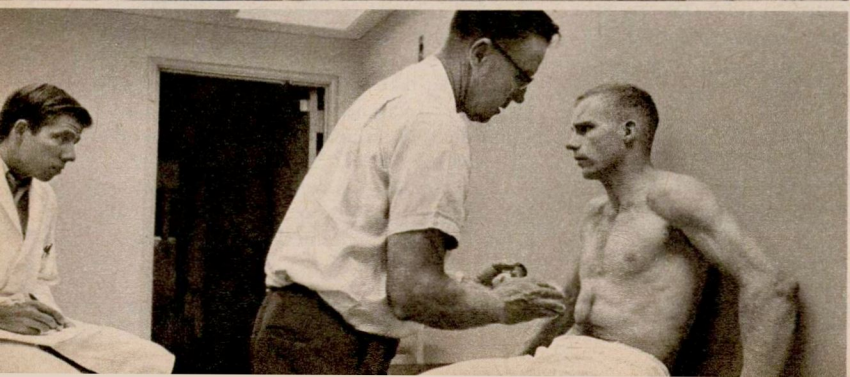
De fleste amerikanske og russiske rumpiloter er flyvere, som har gennemgået en omstændelig udvælgelse og endnu mere omstændelig træning.

Piloten trænes i at møde vægtløshed. Det kan ske i en flyvemaskine, der fra stor højde og

De tre billeder viser trin af rumpilotens træning. Piloten ses gående i sin rumdragt. Han går på stedet med en langsom marchtakt, fem kilometer i timen. Under denne

„march“ kontrolleres pilotens åndedrætsfunktion. Efter en timelang „spadseretur“ lægeundersøges piloten med stor grundighed (nederst t.v.), og så anbringes piloten i centrifugen, der ses roterende så hurtigt, at trykket, piloten udsættes for, svarer til det, han kan blive udsat for i rummet. Piloten bliver hele tiden iagttaget ved hjælp af et fast fjernsynskredsløb.

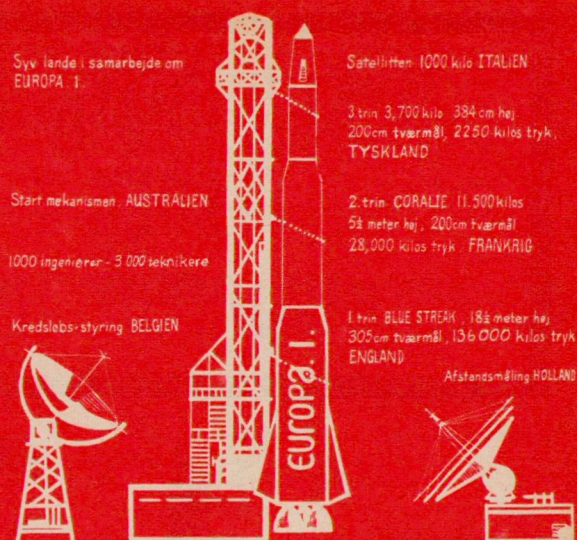
SAMARBEJDE er forudsætning for europæisk rumforskning. Derfor blev der allerede for tre år siden på fransk-engelsk initiativ dannet en europæisk samarbejdsorganisation for rumforskning, for lethedens skyld benævnt CECLES. Under dens lederskab er Europa nu på vej ind i rumforskningen, som hidtil har været domineret af USA og Rusland.

Seks europæiske lande samt Australien samarbejder efter følgende arbejdsdeling: England, Frankrig og Tyskland bygger hver et af rakettenes tre trin. Italien bygger satellitten. Holland og Belgien bygger måle- og styringsstationer opstillet her på jorden. Australien stiller sin raket-forsøgsstation Woomera til rådighed og konstruerer affyringsrampen.

Rakettenes navn er Europa 1. Den skal

i tre trin sætte en 1000 kilos satellit i et kredsløb, der højest når 500 kilometer bort fra jorden. Det første trin tages med rakettenes nederste og engelske ende. 150 sekunder efter skal det franskbyggede, andet trin træde i kraft. Tredje trin er tysk og skulle være tilstrækkeligt til at indsætte raketten i sin bane i rummet.

Selve satellitten kommer fra Italien, en 1000 kilos ladning af instrumenter, der skal foretage observationer i rummet og rapportere observationerne til jorden pr. radio eller TV. Utallige radiosendere skal anvendes, og takket være mikroteknikken er man i stand til at reducere sådanne radiosendere til apparater, der hver for sig ikke er større end et sukkerstykke. For at få raketten til at stige op fra den australske forsøgsbase Woomera, må australierne bygge en affyringsrampe, der er i Rundetårns højde, og hvis stålkonstruktion vejer 105 tons.

med stor hast pludselig styrtes mod jorden. Eller under dagelangt ophold i et bassin, hvor den neddykkede forsøgsperson næsten er vægtløs. Med en centrifuge tilvænner han sig de voldsomme hastigheder. I timevis marcherer han i rumdragt på stedet, så hans åndedrætsfunktioner kan måles. Hvile får rumpiloten naturligvis også. Ofte alt for meget, for han holdes i hvile så længe, at han næsten slides op – alt sammen for at rummedicinerne kan lære, hvordan et menneske reagerer.

Der er nemlig ved at opstå en rummedicinsk videnskab.

Alle de nævnte forsøg tjener fremme af denne videnskab såvel som rumpilotens tilpasning til sin særlige gerning. Videnskaben er ganske ny. Og så usikkert står de to rumnationer, at russere og amerikanere uden tøven og uden at stikke noget under stolen udveksler alle indvundne erfaringer.

Alene tilpasningen til rumdragten er en langvarig træning. Dragten vejer 15 kilo (mere end ti gange så meget som en almindelig herrehabit). Den består af 28 forskellige stoflag og koster (omregnet i danske penge) henimod en kvart million. Hvert stoflag har sin særlige opgave. Rumdragten skal jo f. eks. på samme tid beskytte mod rummets kulde og mod den voldsomme varmestråling fra solen. Dragten tillader, at legemsmekanismen fungerer „som sædvanligt“. Flydende affald kastes ud i rummet, fast bringes tilbage til Jorden.

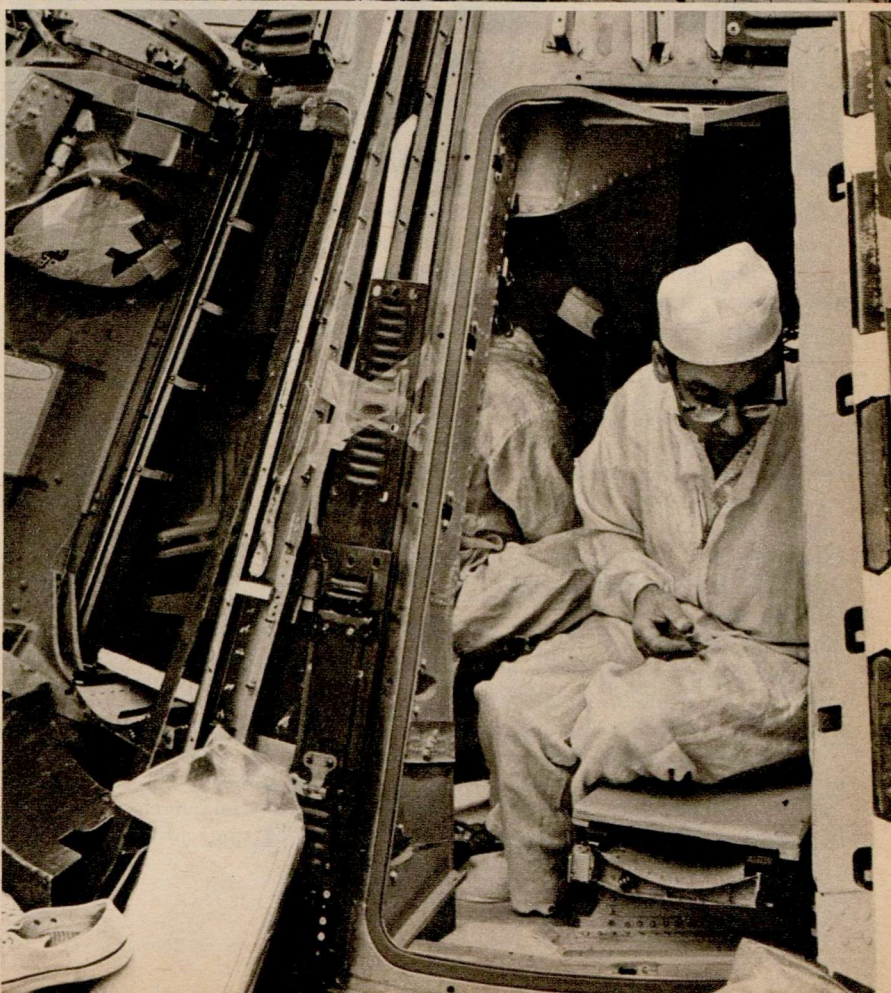
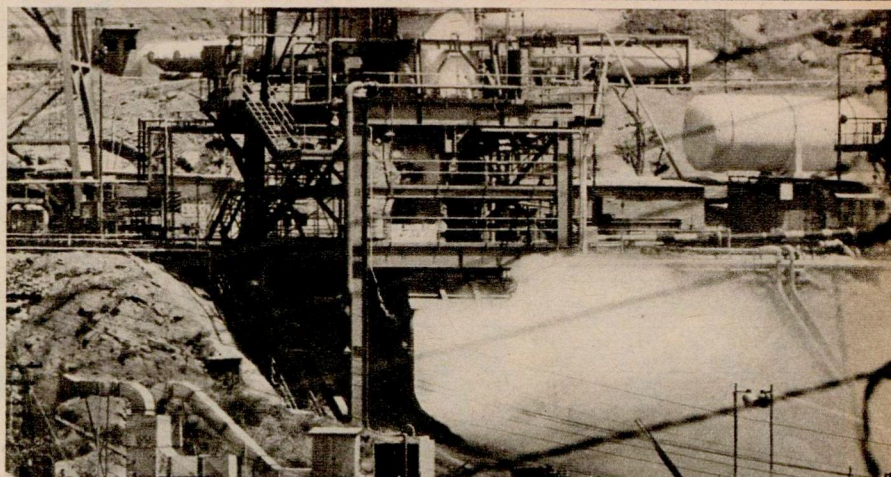
Uden mad og drikke duer en rumpilot heller ikke. Men som maden ser ud. Den ligger som indtørrede, grå klumper i en plastpose med en sut i.

Når maden skal spises, må piloten først tilsætte den varmt vand, derefter opløses de køletørrede fødevarer, så de får naturligt udseende og smag. Så må han sutte det i sig.

Månedlang træning ligger bag piloten, når han 420 minutter før rakettenes affyring lægger sig tilrette alene eller med sin kollega i den trange rumkabine. Nok er kabinerne blevet større og større, men der er kommet flere og flere instrumenter med.

Og formålet med rumfærden og tusinder af menneskers viden og dygtighed er blot det ene i at erobre en lille smule mere viden om det rum, hvori vor klode snurrer.

Øverst tilhøjre ses forsøg med raketbrændstof. Det larmer med en lydstyrke, der må overgå alle verdens transistorradioer forsamlet på ét sted. Til højre forned: arbejdet med konstruktionen af rumkabinen foregår under iagttagelse af pinlig properhed og med den største omhu, kontrollører kontrollerer kontrollerer.

ASKOV HØJSKOLE FYLDER HUNDREDE ÅR

Askov højskole fejrer i dette efterår sin hundredårsdag — en milepæl ikke blot for Askov, men for hele den danske højskolebevægelse. I anledning af jubilæet skriver en af skolens gamle lærere, forstander HANS LUND, tidligere Rødding, her om Askov højskoles udvikling og betydning . . .

ASKOV HØJSKOLENS Historie begynder med, at tre unge Lærere fra Rødding Højskole, hvis Gerning Krigen i 1864 og den nye Grænse havde afbrudt, i Efteråret 1865 tog fat paany med deres Skolearbejde i en Stuelænge i en nedlagt Gaard i en lille ukendt Landsby et Par Mil nordfor Rødding og en halv Mil fra Kongeaagrænsen. „Højskolens Betlehem“ har Dr. Moltesen kaldt den gamle Længe, der under Navn af „Fengers Hus“ staar den Dag idag. Alt var saare primitivt, og det fortælles, at en af Lærerne græd den Dag, Skolen begyndte, ved at mindes de mere herskabelige Forhold i Rødding.

Det var ogsaa et afsides Sted — først i 1868 naaede Jernbanerne frem til Vamdrup to Mil fra Skolen og i 1874 til Vejen. Allige-

Et møde på Askov højskole. Maleri af Erik Henningsen. På talerstolen ses den første forstander Ludvig Schrøder og til højre for ham (i rækkefølge fra venstre til højre): fru Ingeborg Appel, fru Charlotte Schrøder, H. Nutzhorn, J. Appel, Poul la Cour, H. F. Feilberg og Poul Bjerger.

vel fandt de unge frem til Skolen, men naturligt blev det i de første Aar fra det ikke altfor fjerne Opland, de kom. Karlene kom i større Tal end Pigerne. I de første 20 Aar af deres Levetid havde Højskolerne kun været Skoler for unge Mænd, men omkring 1864 begyndte man ogsaa at aabne dem for de unge Piger, ikke som Fællesskoler, men saaledes, at Karlene kom om Vinteren, Pigerne om Sommeren. Askov fik da ogsaa trods Mod-

stand fra en af Lærerne sin Pige-skole fra 1866.

De tre, der begyndte

Af de tre unge Mænd, der begyndte i Askov, var de to Teologer — Ludvig Schrøder og Heinrich Nutzhorn — og den tredje, Rs. Fenger, Dyrlæge. I deres Undervisning fik Historien Førstepladsen, og indenfor den fik snart den nordiske Oldtidsdigtning, Myterne, en særlig Stilling. Mytetolkningen blev Forstander Schrøders Hovedfag (dog ved Siden af Verdenshistorien) gennem en lang Aarrække, og han gav her de unge en Levelære, en Etik, ud fra det Livssyn, som vore nordiske Forfædre i en aandelig Blomstringstid havde givet Udtryk for. Men ved Siden af Foredragene havde man ogsaa almindelige Skolefag og Land-

brugsundervisning. Naar Skolen holdt offentlige Møder, talte Lærerne om Emner fra de Fag, de arbejdede med, og en Liste over Mødernes Indhold fra 1860'erne givet et ejendommeligt Billede af Fagkredsen. Ved et Møde talte saaledes Schrøder om Vølsungesagnet, Nutzhorn om Borgerstanden efter 1660 og Fenger om Vanskeligheder ved Kælvning.

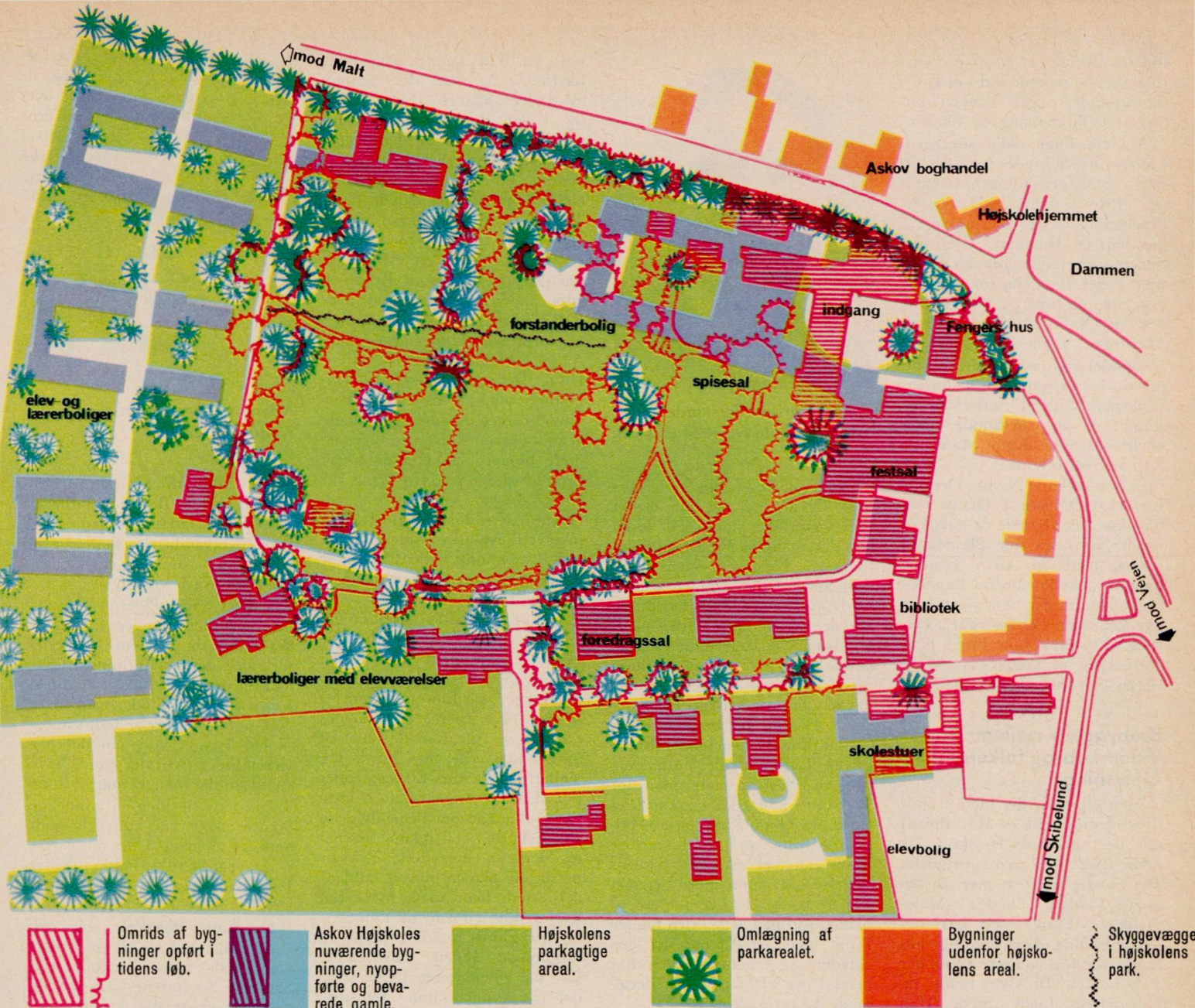
Eleverne maa have skønnet paa, hvad de lærte, for Tilgangen var hurtigt voksende, og Askov fik snart en førende Stilling i Højskolernes Kreds. Det viste sig ved, at den fra 1872 blev den største Højskole. Før havde Dalum (til Kolds Død i 1870) og Hindholm haft flere Elever, men nu fik Askov Førstepladsen nogle Aar, indtil Overgangen til udvidet Højskole satte Elevtallet ned — ogsaa om Sommeren, — og nu blev Ernst Triers Vallekilde den mest søgte Højskole.

Naar Askov kom i Forgrunden, skyldtes det flere Ting. Den havde en Kreds af dygtige Lærere — der er hele fire Akademikere, skriver Statens Tilsynsførende, Dr. M. Steenstrup, da han første Gang, i 1876, besøgte Skolen — og der var ialtfald blandt dem fremragende Lærere. Dertil kom saa, at Skolen næsten lige fra Begyndelsen havde givet tidligere Elever — fra Askov selv eller fra andre Skoler — en videregaaende Undervisning. Deres Tal blev efterhaanden paa Vinterskolen ret stort, saa de ved Midten af 1870'erne kunde udgøre op mod Halvdelen af et Hold.

Andre Skoler oplevede ogsaa, at Elever kom mere end een Vinter, men ingen i saa høj en Grad som Askov. Det gav Askov en Særstilling i Højskolernes Kreds, og man saa paa mange Skoler hen til Askov som et Forbillede, som Dr. Steenstrup bemærkede. Udadtil omgav det Skolen med Respekt, saa man kunde betro den Opgaver ud over de almindelige. Saaledes blev Uddannelsen af dansk-amerikanske Præster fra først i 1870'erne henlagt hertil gennem en Aarrække. Og ikke faa af dem, der søgte Skolen gennem flere Aar, gik ud til Lærergerning ved Friskoler og Højskoler.

Den udvidede Højskole — et folkeligt-grundtvigsk Universitet

Det var derfor ikke noget revolutionerende nyt, da Askov i 1878 gik over til at blive en „udvidet Højskole“ om Vinteren. Hvordan dette skete, skal ikke her fortælles; kun skal der mindes om, at det var de mislykkede

Forsøg paa at faa rejst Statshøjskolen i Soer, som Jens Nørregaard paa Testrup var Hovedmanden for, der var Baggrunden for dette radikale Skridt. Det betød, at Skolen nu om Vinteren kun skulde modtage Elever, der før havde været paa Højskole, og den skulde helst beholde dem i alt Fald to Vintre paa 7 Maaneder og maaske i den mellemliggende Sommer.

Naar det var voksne Mennesker med gode Forudsætninger, der kom, kunde der under disse Forhold naas ikke saa lidt, og et „fuldt Kursus“ kunde blive Grundlag for en Gerning i Skole og i Kirke under frie Forhold. Eleverne skulde kunne specialisere sig, og der skulde være et alsidigt Udvalg af Fag at vælge imellem. I nogen Maade skulde den udvidede Højskole være et folkeligt – grundtvigsk – Univer-

sitet. I Fagkredsen bevarede Historien, baaret af Schrøder og Nutzhorn, den centrale Plads. Naar man tænkte paa andre Fag, der kunde sidestilles med de historiske, gik Tanken først og fremmest til Modersmaalet, og her havde det været Schrøders Haab at kunne vinde en anset Medarbejder fra selve den latinske Skole, nemlig den fremragende Rektor i Viborg, H. H. Lefolii.

Men det glippede. Lefolii var en Mand omkring de 60, og da det kom til Stykket, turde han trods alle Dragninger mod en Gerning paa en udvidet Højskole ikke gøre Springet ud i det uvisse. Da dette slog fejl, prøvede man at knytte den unge Filolog Fr. Rønning – Grundtvig-Forskeren – til Skolen, men ogsaa uden Held, og først i 1882 fik Askov i en ung teologisk Kandidat, *Holger Begtrup*, der bevidst havde uddannet

sig med en Dansklærer-Gerning for Øje, en Mand, der kunde blive en „Sprogmeister i det danske“.

Han skabte et helt nyt Fag, som han kaldte „Maalsaga“, og han var i sine første Læreraar meget optaget af dette Arbejde, men saa drog andre Interesser ham, og da han i 1895 forlod Askov, havde han ikke formet en Undervisning, der kunde fortsættes af andre, og man stod igen paa bar Bund. Man søgte da at formaa den unge Filolog Aksel Olrik til at komme til Askov, men han havde allerede da valgt sig Universitetet som sin fremtidige Virkeplads og lod sig ikke lokke derfra. Saa fik en anden ung Filolog, *Marius Kristensen*, Stillingen, og han havde Lærdommen og mange værdifulde menneskelige Egenskaber som Lærer, men han var ingen pædagogisk

Nyskaber, og Modersmaalsundervisningen fik ingensinde den sideordnede Stilling med andre Hovedfag, som man havde drømt om.

Det gik paa samme Maade med to andre Fag. Samfundslæren, der i det gamle Rødding havde haft en fremtrædende Plads, var paa Askov betroet til den juridiske Kandidat *Anders Pedersen*, men han kunde ikke fastholde Elevernes Interesse for „dansk Lov og Ret“, og da han midt i Firserne maatte overtage en Svogers Gaard i Nabolaget og dermed delvis gled ud af Undervisningen, prøvede Skolen at knytte den senere Minister *Svend Høgsbro* til sig, og gennem en Vinter prøvede han sine Kræfter som Gæstelærer en Uge hver Maaned, men selv om det gik godt, havde Politiken allerede fanget ham ind, saa han, da han

maatte erkende, at en aktiv Politiker næppe passede ind i et Højskolearbejde, opgav Tanken om en varig Tilknytning til Skolen.

Saa fik Faget ikke sin egen Lærer, men Schrøder tog Dele af det – Statsforvaltningen – og i sin Erhvervslære, „Danmarks Hjælpekilder og Næringsveje“, gav han en Danmarks Statistik. Senere arbejdede *Jacob Appel* med Faget, men kun for 2. Aars-Eleverne, og først i 1907 fik Skolen en Nationaløkonom, *Even Marstrand*, i sin Lærerkreds. – Det andet Fag, som maatte vente paa sin Lærer, var Naturhistorien, Biologien. Midt i Firserne var der Udsigt til, at man kunde vinde en fremragende dygtig Mand for en Lærergerning paa Askov, netop i den levende Natur. Det var Lærer *P. Nielsen* i Ørslev ved Skelskør, der allerede da havde et kendt Navn fra sine Planteavlsforsøg, men da Askov fristede ham, udvirkede man fra Landbohøjskolen, at der blev givet ham nye Kaar som Forsøgsleder i Tystofte. Det var først med *Jens Rosenkjær*, at Skolen – i 1911 – fik en Hovedlærer i Biologi.

Brobyggere mellem Videnskab og folkelig Oplysning

Men glippede det med at give disse centrale Fag en Hovedplads paa den udvidede Højskole, fik andre Fag, som man oprindeligt kun havde tænkt at give en beskeden Plads i Helheden – Matematik og Fysik – en fremtrædende Stilling, da et lykkeligt Tilfælde førte den unge Opfinder *Poul la Cour* til Askov netop, da Udvidelsen fandt Sted. Han grundlagde en historisk Undervisning i disse Fag, der var saa ypperlig, at Docent Ludvig Feilberg, der afløste Dr. Steenstrup som Statens Tilsynsførende med Ungdomsskolerne, og som mødte med mange Forbehold, maatte erkende, at der gennem denne Undervisningsform kunde gives Eleverne en lige saa grundig matematisk og fysisk Viden som ved den gængse mere systematiske Metode, og at de saa i Tilgift fik en Indførelse i den almindelige Aandshistorie ved at følge Menneskeslægten paa dens Vej mod en dybere Virkeligheds erkendelse. Lykken var videre med Askov paa dette Omraade, da den unge *Jacob Appel* knyttedes til Skolen og sammen med *la Cour* blev Bærer af denne ejendommelige Undervisning.

Det var ikke let dengang at skabe en Helhed – et Universitas

J. Th. Arnfred. Forstander for Askov højskole fra 1928 til 1953.

– der omfattede alle Videnskabens Grene, og det har heller ikke været det siden. Til Tider har der manglet Repræsentanter for visse Faggrene, mens samtidig andre Fag har faaet en rigelig Plads. Fag, der en Tid dominerede, har til andre Tider maattet træde i Baggrunden. Man kunde en Tid omkring Aarhundredskiftet tale om, at Skolen havde „naturvidenskabelig Slagside“. Det er der bestemt ingen Grund til mere. Den Undervisning i nyere Litteratur, der nu har saa stor en Plads, kendte man før 1920'erne kun til i en kort Periode, da *Jacob Knudsen* og *Holger Begtrup* var unge Lærere. – Man kan vel sige, at Skolens Ledelse har været mere betænkt paa at skaffe dygtige Lærere til Skolen end paa at faa den faglige Front fyldt, og det har saa igen betydet, at Undervisningen har faaet Præg efter „de tilstedeværende Læreres Princip“.

Op gennem Aarene har mange dygtige Lærere haft deres Gerning paa Askov. Skolen har stillet den Fordring til sine Lærere, at de var i Stand til at være Brobyggere mellem deres Videnskab og den folkelige Oplysning, og dette Krav er bleven honoreret. Højskolen har aldrig stillet Krav om en bestemt Uddannelse af sine Lærere. Kandidater af alle Arter har der været i Kredsen, Teologer, Statsvidenskabsmænd, Magistre i alle Afarter, Ingeniører, Folk fra Landbohøjskolen og Folk uden nogen Art af Eksamen. Til den sidste Gruppe hører to af dem, der har betydet mest for Skolen – *Jacob Appel*, Skolens anden Forstander, og *Poul Bjerger*, der skabte Skolens store Bibliothek næsten uden økonomisk Støtte.

Den udvidede Højskole fik Vanskeligheder at kæmpe med,

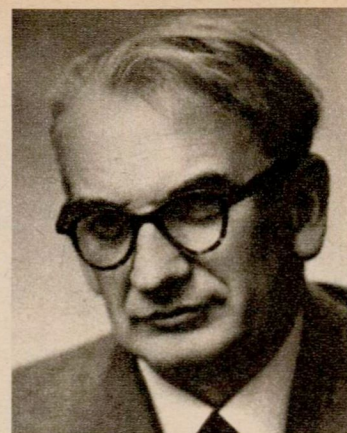
som en Tid kunde true dens Eksistens, og den blev næppe, hvad dens Skabere havde tænkt sig. I dens første Aar kom der næsten kun unge af den Type, som Skolen var beregnet paa – nemlig de tidligere Højskoleelever – men snart dalede deres Tal ret alvorligt, saa man maatte give Plads til unge med anden Fordannelse end et Højskoleophold (det blev som Regel en eller anden Skolegang ud over Folkeskolen), og disse „andre“ udgjorde bare efter en halv Snes Aars Forløb Halvdelen af et Hold. Det var øjensynligt Vidnesbyrd om, at Skolen fik Forbindelse med Kredse udenfor de grundtvigske. Eleverne blev en mere broget Flok end de første Aar, hvad der paa en Gang var en Vinding og en Vanskelighed. Denne Ejendommelighed har præget Elevholdene siden, og det har ikke mindst i de sidste Aar mærkbart gjort sig gældende i Skolens Liv.

Paa et afgørende Omraade gik det anderledes med den udvidede Højskole end tænkt. Man havde haabet, at det var bleven det almindelige, at Eleverne kom 2 Vintre eller mere, og saaledes tegnede det til at skulle blive til midt i 1880'erne, men fra da tog Tallet paa 2. Aars-Elever kende- ligt af. Det betød, at man maatte slippe Tanken om den udvidede Højskole som et Uddannelsessted for Lærere, Pressefolk, Præster m. m., og Skolen blev et Uddannelsessted, hvor man, hvis man ikke vendte tilbage til Ploven – og det gjorde snart de fleste – supplerede anden Uddannelse. Der har siden været Tider, hvor der har kunnet samles ret store 2-Aars-Hold, men de ligger adskillige Aar tilbage.

Pigerne rykker frem

Denne Forandring betød videre, at Tilgangen af Elever blev ret beskeden – omkring 100 om Vinteren – og det skabte økonomiske Vanskeligheder trods en Understøttelse paa 5000 Kr. fra Staten og trods Hjælp fra en privat Forening, da Lærerstaben maatte være ret stor for at bære den udvidede Undervisning.

Det var en af Aarsagerne til, at man i 1885 gik over til ogsaa at holde udvidet Højskole for unge Piger om Vinteren. Der var dog ogsaa andre Aarsager medvirkende ved dette Skridt. Naturligt maatte der ogsaa være unge Piger, der følte Trang til en videregående Oplysning, og der var ved at danne sig Skoler med denne Opgave for Øje. Askov

Askovs nuværende forstander, Knud Hansen.

havde imidlertid i sin store Lærerstab særlige Betingelser for at magte et saadant Arbejde, og man overvandt de Betænklichkeiten, der var ved en Fællesskole for Karle og Piger.

Takket være Pigerne voksede nu Elevtallet til over 150, hvor det holdt sig gennem 1890'erne for saa i det ny Aarhundrede at naa op paa over 200; efter første Verdenskrig samlede man over 300, og den Størrelse har Vinterskolen bevaret, selv om der har været Tider, hvor der kunde have været samlet mange, mange flere. Tilgangen til den almindelige Sommerskole har været beskeden, til man nu i de sidste Aar er gaaet over til at holde udvidet Fællesskole ogsaa om Sommeren i 3 Maaneder.

Da Vinter-Pigeskolen blev til, vendte man tilbage til en Tanke, der havde været fremme ved Skolens Begyndelse. Da havde man ønsket, at alle de gifte Lærere skulde have Elever boende og paa Kost, idet man var bange for det Kaserneliv, som Samlingen af alle Elever i Forstanderens Hus kunde give Anledning til. Men denne Spredning af Eleverne lod sig af flere Grunde ikke gennemføre da. Men nu i 1885 vendte man tilbage til den gamle Tanke om Lærerhjemmene som Elevhjem for Pigerne Vedkommende, og denne Ordning har været opretholdt til de allersidste Aar, da man er gaaet over til Fællesbespisning af alle Elever paa Skolen selv.

Allerede i 1890'erne fandt Skolen den Arbejdsform, der i det ydre er bevaret op til denne Dag. De skiftende Forstandere – *Ludvig Schrøder* 1865–1906, *Jacob Appel* 1906–28 (i hans to Ministerperioder var hans Hustru, Fru *Ingeborg Appel* hans Stedfortræder), *J. Th. Arnfred* 1928–

53 og Knud Hansen fra 1953 – har her fulgt samme Linie. Men der er selvfølgelig sket Forskydninger i selve Arbejdet. Vigtigst er vel, at det grundtvigske Livsanskuelssesfællesskab, der forenede Lærerstaben endnu i Jacob Appels Forstandertid, ikke er mere. Skolen har i den Henseende nærmet sig „Skolen i Soer“, hvor Grundtvig regnede med Medarbejdere med forskellig Livsindstilling. Den større Brogethed, som dette er Udtryk for, understreges ved, at Eleverne, der langt op i Tiden væsentlig kom fra et Landmilieu, nu ogsaa i stort Tal kommer fra Byerne. Typisk er det, at der nu i Elevflokkene kan være op mod 70 Studenter, mens i gamle Dage Akademikernes Tal sjældent naaede over 5.

Kendte Askov-Elever

Det er ikke faa gamle Askov-Elever, der gennem deres Gerning er bleven kendt i videre Kredse. Lad mig nævne nogle Eksempler fra tre forskellige Omraader. – I Løbet af det sidste Aar har to tidligere Ministre skrevet deres Erindringer. – *Bertel Dahlgaard* og *C. V. Bramsnæs* – og de er begge Askov-Elever. Det tog ellers sin Tid, inden Askov-Eleverne mærkedes paa Rigsdagen. Midt i 1880'erne kunde Schrøder beklage sig over, at der endnu kun havde været to gamle Elever fra Askov blandt Rigsdagsmændene. Den ene var han endda ikke særlig stolt af, hvad han derimod var af den anden, *J. P. Dalsgaard*, der efter en lang Gerning som Politiker blev Nationalbankdirektør. At nævne Navne vil føre altfor vidt. – Der var i Rigsdagen 1848–1918 27 Askov-Elever, 1918–1948 49 – men det kan dog maaske gaa an at nævne dem, der drev det til at blive Ministre, foruden de to før nævnte: Venstremændene *Jac. Appel*, *Søren Brorsen*, *H. P. Hanssen*, *H. Hauch*, *Knud Kristensen*, *Thorkil Kristensen*, *Jens Sønderup* og Socialdemokraterne *C. N. Hauge*, *Rasmus Hansen*, *Frede Nielsen*.

Med Litteraturens Verden har Askov ogsaa sine Forbindelser. *Aakjær*, *Vald. Rørdam*, *Martin Andersen Nexø* og *Gunnar Gunnarson* har været Elever og har skrevet om deres Skoletid, og som bekendt er det ikke lutter Ros, der falder af til den gamle Skole. *Jacob Knudsen* var baade Elev og Lærer. Mindre kendte er Navne som *Bertel Elmgård*, *Jens Skytte*, *Aage Berntsen* bl. a. Fra Norge *Per Sivle* og flere. I

En kraftig og fyldig cerut i den populære cigarfacon.

æske à 10 stk. 5,40
kasse à 50 stk. 27,00

En let og mild cerut i populær facon.

æske à 10 stk. 4,10
kasse à 50 stk. 20,50

En let brændende og meget mild cerut i slank og elegant facon

æske à 10 stk. 3,60
kasse à 50 stk. 18,00

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DMIDENDEN

den Forbindelse kan det nævnes, at *Jørgen Bukdahl* er gammel Elev og gennem en Aarrække har været Gæstelærer ved Skolen. — Fra Kunstens Verden er Navnene ellers faa. Som et lille Kuriosum kan jeg nævne, at *Jacob Appel* engang omkring 1920 kunde sige, at han, naar han kom til København, kunde gaa, i hvilket Teater han vilde, og allevegne se gamle Elever optræde.

En særlig Betydning fik Askov som Uddannelsessted for unge Sønderjyder i Fremmedherredømmets sidste Aartier. Det er paa faldende saa mange af dem, der i disse Aar fik fremskudte Stillinger i det nationale Arbejde, der i deres unge Aar har været Vejen om ad Askov. Med berettiget Stolthed kan *Jacob Appel* i en Afhandling om Højskolen og Sønderjylland nævne, at de 4 Sønderjyder, der var med i den danske Delegation til Fredskonferencen i Versailles, alle var Askov-Elever (*H. P. Hanssen, Kloppenborg Skrumsager, Nis Nissen og Andreas Grau*).

Man kunde ogsaa nævne mange Navne fra den almindelige Højskoles Historie, og den danske Presse har ogsaa kendt de gamle Askov-Elever.

Det er jo imidlertid ikke de mere fremtrædende Elever, der afgør, hvad en Skole har betydet. Det er mere de mange ganske jævne Mennesker, der søgte den, og mange af dem vil med Tak mindes, hvordan Askov skænkede dem nogle oplevelsesrige og udviklende Maaneder, der var med til at vejlede dem paa deres Livsvej og til at bestemme deres Livsholdning og inspirere deres Livsgerning. *Valdemar Rørdam* forsynede engang den Klokke, som hans Hold skænkede Skolen, med følgende Indskrift:

*Ud og ind,
mangesind,
Ordet flyr i Sol og Vind,
Skallen brister,
Kernen gror,
Høsten dommer Sæd og Jord.*

Askov kan vist fortrøste sig til, at den Dom, hvis gamle Elever skal fælde den, vil falde positivt ud. **HANS LUND.**

IKKE LAGT PÅ IS

DA der for nogen tid siden i radioens programudvalg opstod diskussion om de planlagte licensforhøjelser, kunne man af avisreferater let få det indtryk, at blev forhøjelsen ikke gennemført, ville det blandt andet komme til at gå ud over den planlagte forbrugerpålysning.

Sådan forholder det sig imidlertid ikke. Skulle det ske, at licensforhøjelsen bliver droppet — finansudvalget har jo det sidste ord at sige i denne sag — betyder det, at forbrugerpålysningen vil blive indpasset i et reduceret budget.

Hvilken form forbrugerpålysningen så vil få, kan intet siges om, så lidt som man endnu kan sige noget om formen, hvis licensforhøjelsen går igennem. Man afventer nemlig endnu en betænkning fra et udvalg om radioens og TVs forbrugerpålysning.

Af de unge kunstbejgestrede, der i år søgte optagelse på Kunstakademiet i København, blev det forlangt, at de skulle tegne et portræt. Af hvem? Af en af de andre, lød det. Stole var stillet frem, og så var det bare at tegne løs. Når stolene virker bekendt, skyldes det, at det var spisestuestole fra FDBs møbelafdeling.

SAMME FARVE PÅ ALLE EUROPAS BRUGSER?

OM nogle år er det meget muligt, at en turist, der kører Europa rundt, overalt vil kunne finde frem til en brugsforening blot ved at se efter forretningsernes facadefarver. Både på nordisk og europæisk plan arbejdes der med forslag om at anvende fælles facadefarver og ensartet farvesymbol på emballage, skilte og annoncer i brugsforeninger ud over det ganske Europa.

Det er det stærke rejsesamkvem og den øgede anvendelse af reklame hen over landegrænserne, som har gjort spørgsmålet aktuelt. Når man til enighed om en fælles-europæisk brugsforeningsfarve, er det ikke utænkeligt, at man vælger den orange, som allerede er brugsens farve i Danmark, Svejs, Holland og delvis i England. Valg af farve overvejes for tiden af brugsforeningsbevægelsen i Norge, Sverige, Finland og Tyskland.

Der findes LYSBRO redskaber til ethvert formål — kvalitetsprodukter med stor slid- og brudstyrke. Med LYSBRO i hånden bliver arbejdet en leg. Se efter LYSBRO-mærket, det kendte Himmelbjergtårn, når De køber værktøj. — Det er DERES garanti for kvalitet.

FÅ Lysbro
HAVEÅRBOG
GRATIS
HOS DERES
HANDLENDE

Lysbro
— Jordens bedste

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG · TELF. (0681) *310

FERIEHUS, DER IKKE BLIVER SOLGT OM SOMMEREN

– det lyder helt meningsforstyrret, men sådan forholder det sig med en helt ny type feriehus, som Tectum netop har opstillet som prøvehus ved FDB-centret i Herstedvester.

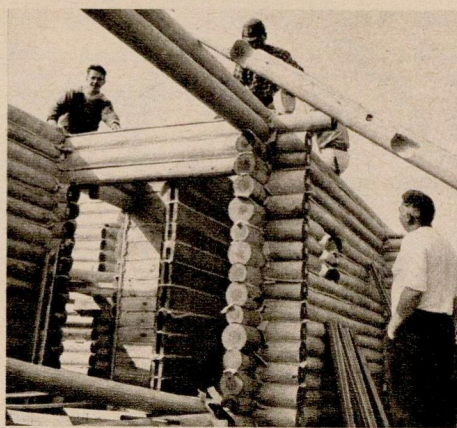
Det er et finsk bjælkehus, og når det ikke kan leveres i sommerperioden – nærmere betegnet fra 15. juli og iøvrigt helt til 15. december – hænger det sammen med, at det kun opføres af vinterfældede fyrretræer. På denne årstid er træernes vækst helt gået i stå, og der er derfor kun et minimum af saft i træet. Derved opnår man, at træet er sikret mod råd og altså næsten er uforgængeligt.

De vinterfældede stammer bliver hugget til ved håndkraft, hvorefter huset opføres i Finland som rent håndarbejde, fremstillet af finske tømrere, der har en helt enestående færdighed i at håndtere øksen.

Når et hus sælges, bliver det skilt ad stykke for stykke, idet hver bjælke og hvert stykke træværk nummereres, så huset kan genopføres på samme måde igen.

Husets pris i Danmark bliver som byggesæt med køkkeninventar og skabe cirka 30.000 kr. inklusive oms. Hertil kommer så opførelsesudgiften plus støbning af fundament eller bærepiller, toilet, håndvask, installation af vand og lys m. m.

Det er altså ikke noget billigt hus, men beregnet for den, der vil ofre en halv snes tusinde ekstra på at have et feriehus i særklassen. Ikke blot vil udseendet med de groft tilhuggede bjælker netop være det, der svarer til manges ønskedrøm – man får så sandelig også kvalitet for pengene. Bjælkerne – eller rundstokkene, som finerne kalder dem – er 6 tommer i dia-

Øverst feriehuset i vinteromgivelser, herover en situation fra opførelsen af huset i Herstedvester.

meter og altså af en betydelig sværelse. Mellem rundstokkene er tætnet med glasuld, så ydervæggene på denne måde er helt tætte og meget lune. Gulv og loft er isoleret med 100 mm tykt mineraluld, så heller ikke her kan selv den værste kulde slå igennem.

Taget er iøvrigt fremstillet sådan, at det kan bære en belægning af græstørv, om man ellers ønsker det.

Alajärvi-huset – som det kaldes efter sin finske hjemstedsby – er på cirka 50 kvadratmeter plus en udvendig veranda på 6,5 kvm. Det vil sige, at lovens rammer for feriehusenes størrelse er udnyttet til det yderste.

Samtidig med dette hus kommer den tidligere bebudede finske badstue. Det er et pynteligt lille hus med høj tagrejsning på 12,3 kvm. plus en udvendig veranda på 6,1 kvm. Prisen bliver inklusive en finsk, elektrisk badeovn cirka 13.000 kr.

Kontorchef Regner Nielsen, FDB, er efter få dages sygdom død, 64 år. Hele Regner Niensens løbebane faldt indenfor FDB, hvor han blev ansat som 16-årig i isenkramafdelingen. Efter en grundig handelsuddannelse indenfor og udenfor husets mure blev han, 27 år gammel, sekretær for den daværende direktør for FDBs økonomiske administration, Chr. Pedersen. I 1937 blev Regner Nielsen fuldmægtig i bestyrelsens sekretariat og i 1951 kontorchef sammesteds. Gennem de sidste mange år var det Reg-

ner Nielsen, der sad med fingeren på pulsen i alle anliggender vedrørende FDBs demokratiske organisation og valgte organer. Til hans område i FDB hørte tillige forsikringsforhold og kontrol med værdipapirer. Han var desuden medlem af repræsentantskabet for Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring og sekretær i Brugsforeningernes Garanti- & Lånefond. Alle, der lærte ham at kende i arbejdet, oplevede ham som en dygtig og en venlig-stilfældig personlighed med en ægte interesse for de mange mennesker, han havde kontakt med.

ESBJERG TOBAKSFABRIK UDVIDER

FDBs tobaksfabrik i Esbjerg har nu fået byggetilladelse til den udvidelse, der blev nævnt som stående på programmet, da Samvirke i foråret bragte en reportage fra fabrikken.

Gennem længere tid har fabrikken kun lige kunnet klare efterspørgslen. Udvidelsen vil øge kapaciteten med 50 procent, og den gør det samtidig muligt at omlægge produktionen fra 3-holds- til 2-holdsdrift.

GENERALSEKRETÆR L. FABRICIUS

der i 1958 forlod sin fremtrædende stilling i FDB efter 32 års virke, er fornyligt død, 74 år gammel.

Ved Fabricius bortgang (hvorom meddelelse fremkom ved redaktionens slutning) mindes man en mand, der på en central post og som de vekslende formænds nærmeste medarbejder ydede en gerning præget af hans juridiske indsigt, flid og omhu.

Generalsekretær Fabricius, der var juridisk kandidat og i nogle år tilknyttet Den danske Andelsbank, indtil han i 1926 fik tilbudt en nyoprettet stilling som sekretær for fællesforeningens bestyrelse, kom i kraft af sin fremskudte position i kontakt med mange mennesker inden for bevægelsen og ydede her betydelige bidrag til værn for de frie samarbejdsformer mellem brugsforeningerne og FDB, som bevægelsen bygger på. Han var FDBs repræsentant i utallige forhandlinger med fagforbund og med offentlige myndigheder og institutioner, ligesom offentlige udvalg og kommissioner ofte gjorde brug af hans store arbejdssevne. Saglighed og korrekthed prægede hans optræden ved sådanne lejligheder. I sin daglige gerning gav han først og fremmest udtryk for sin pligtfølelse over for bevægelsen og viste, at det var hans store ønske at lægge sin væsentligste arbejdsindsats på det interne arbejde i FDB.

HAR DE DÅRLIG SAMVITTIGHED..ELLER SØDER DE MODERNE ?

Hermesetas er det moderne sødestof, der fremhæver den ægte aroma i kaffe, the og andre drikke. De vil blive sparet for mange ærgrelser over sukkerkaloriers og kulhydraters indflydelse på legemets slankhed og sundhed, når De søder med Hermesetas.

HERMETAS SØDER HELT NATURLIGT!

KAREN KOK har denne gang fundet nogle gode og delvis nye flæskeretter frem.

MORMORS KARBONADER

100 g stegebacon, 2-3 løg, ½ kg hakket flæskeskød (Danefrost flæskeskød), 25 g Safir mel, salt, peber, 50 g Tre Kroner margarine.

Bacon skæres i små terninger, løgene hakkes groft og blandes i det optøede kød. Kødet formes til karbonader, der vendes i mel tilsat salt og peber og steges i margarinen ca. 5 min. på hver side. Karbonaderne serveres med kogte grønsager og smørsauce.

PAPRIKASCHNITZEL

½ kg = 5 stk. svinekoteletter, 2 spsk. mel, ½ tsk. salt, ¼ tsk. peber, 1 tsk. paprika, 75 g margarine.

Sauce:

1 dl piskefløde, 1 dl vand, ½ dl Svendborg tomatpuré, ¼ tsk. peber, 1 tsk. salt, 1 tsk. paprika.

Koteletterne bankes let. Mel og krydderier blandes. Koteletterne vendes heri. Koteletterne brunes godt på begge sider i margarinen og lægges i et ildfast fad. Panden koges af med piskefløde, vand, tomatpuré og smages til med krydderierne. Sauceen hældes over koteletterne. Gratinfadet sættes i ovnen 15-20 min. ved jævn varme (175°).

Kommenkål serveres til.

KOMMENKÅL

1 kg hvidkål, 50 g margarine, 1½ tsk. salt, ¼ tsk. peber, ½-1 tsk. kommen, 1 dl eddike, ½ tsk. sukker.

Kålen skylles og snittes ret fint. Margarinen smeltes, og kålen kommes heri. Krydderier og eddike tilsættes. Kålen dampes under låg til den er mør ca. 1 time.

BANKEFLÆSK MED TOMATMIX

Brug ret magert kogeflæsk til bankeflæsk, og bank det meget tyndt ud.

Til tomatmix bruges:

½ kg løg, ca. 75 g margarine, ½ kg æbler, ½ kg tomater, salt, evt. sukker.

Løgene pilles, skæres i kvarter og koges 5 min. i margarinen. Æblerne befries for kærnehus, skæres i både, tilsættes og steges med, til de er næsten mere. Tomaterne skæres i både og blandes i. Retten snurrer sammen ca. 5 min. og smages til. Tomatmix lægges på fadet med bankeflæsket over. Sennep og kogte kartofler kan serveres foruden.

Alle opskrifterne er til 4-5 personer.

Fadene privat eje.

det fine lette
bagemel

TORUP-BOLLER

1 dl mælk
75 g Tre Kroner margarine
35 g gær
3 spsk. sukker
1 æg
250 g Safir mel
50 g FDB rosiner ell. sukat
1 appelsin
hugget sukker, tesukker

Mælk og margarine lunkes.

Gæren udrøres heri.

De øvrige ingredienser tilsættes.

Dejen slås godt sammen i fadet.

Dejen formes straks til boller og hæver på pladen et lunt sted ca. 15 min.

Et stykke hugget sukker dyppet i appelsinsaft presses ned i hver bolle.

Bollerne pensles med æg og drysses med tesukker.

Bagetid: ca. 10 min. ved god varme (200°).

Bollerne serveres med smør til.

Som variation i stedet for sukker og appelsin kan bollerne drysses med sukker og kanel.

Eller man kan nøjes med at klippe et kryds med en saks i toppen af bollen.

SURBRØD

25 g gær
1 dl vand
2½ dl kærnemælk
500 g FDB sigtebrødsmel
1 tsk. salt
1 tsk. sukker
1 spsk. kommen

Gæren udrøres i det lunkne vand. Kærnemælken tilsættes.

De øvrige dele slås i.

Stilles på et lunt sted til hævnning til dobbelt størrelse (ca. 30 min.)

Dejen lægges ud på bordet, formes og kommes i en smurt form.

Efterhæves til dobbelt størrelse (ca. 20 min.)

Ridses og pensles med æg.

Bagetid: 40-50 min. ved god varme (200°)

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

mere
FRITID
gennem bedre indkøb

De sætter pris på at få noget for Deres penge - være overbevist om, at De har fået den bedste kvalitet til den fordelagtigste pris. Derfor bør De altid først gå i Brugsen.

Hobby bagning

Chokoladebrød

100 g Tre Kroner margarine (stuetemp.)
75 g sukker
180 g Safir mel
1 tsk. FDB vanillesukker
1 spsk. Cirkel kakao
1/2 æg
Til pensling: 1/2 æg - tesukker

Alle ingredienser blandes sammen. - Dejen samles med let hånd og trilles i lange ca. 2 cm tykke stænger. - Stilles på smurt plade og trykkes lidt flade. Pensles med æg og drysses med tesukker.

Bagetid: ca. 5 min. ved god varme (225°). Skæres på skrå i ca. 2 cm lange stykker medens de er varme.

CIRKEL KAFFE

CIRKEL KAFFE

- den danske nationaldrik ...

LUXUS CIRKEL VAC, kaffen i den aromatætte dåse - med en meget fyldig og aromatisk smag.

BLA CIRKEL, Santos-Columbia-blandingen med den bløde og milde smag.

HVID CIRKEL - en meget kraftig og drøj blanding.

major el boremaskine

Nu kan De selv opbygge Deres eget hobbyværksted

MAJOR el-boremaskine gør arbejdet både hurtigere og lettere og giver Dem en mængde muligheder ved hjælp af det omfattende udstyr. Og det hvad enten det drejer sig om boring - slibning - savning - drejearbejder.

Boremaskinen har »indbygget« sikkerhed, idet den er **dobbelt isoleret**. Motoren er kraftig, næsten 1/2 hk, og den har indbygget radio- og TV-støjdæmper. Maskinen er beregnet til 220/250 volt jævn- og vekselstrøm.

Bemærk prisen **195,00**

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

gavetips

Hendes største ønske... en lækker, elfenbensfarvet el-symaskine, der er let og lydløs, nem at sy på og villig til alt: zig-zag, foldesømme, kapsømme, knaphuller, trenser og den broderer, stopper og syr knapper i. Hun bliver også glad for den klare og tydelige brugsanvisning, det praktiske forlængerbord samt de mange anvendelige reservedele. Og der er selvfølgelig indlagt lys til arbejdet. Leveres i en nydelig kuffert. Dessin nr. 71 82 90.

kr.615:-

BRUGSEN

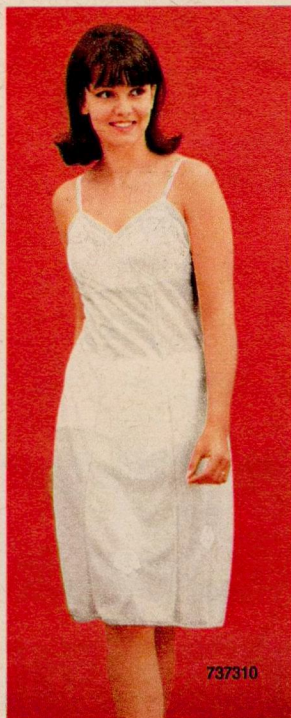
- Grøn 781650
- Gul 781652
- Lyseblå 781654
- Mellemlå 781656
- Orange 781658
- Rød 781660

En smart paraply matcher frakken eller dragten. Brugsen har paraplyer i de rigtige modefarver, med kønt, ensfarvet nylonovertræk, solidt stel med automatisk oplukker, som man ikke klemmer fingrene på! Greb med imit. skind i samme farvetone. Føres i grøn, gul, lyseblå, mellemlå, orange eller rød kr. **31,85**

Til de kølige dage er det rart og klædeligt med et dejligt lunt, helulent, ensfarvet, mønstervævet tørklæde, der kan foldes og bæres på mange måder. De kan få det i farverne brun, grøn, grå, gul, hvid, lyseblå, rød, sort eller stewardess-blå i str. 70×70 cm. Pris kr. **5,75**

Brun 760700	Grøn 760702	Grå 760704
Gul 760705	Hvid 760706	Lyseblå 760708
Rød 760710	Sort 760712	Stewardessblå 760714

En yndig hvid underkjole, som passer til alt. Den er af 40 den. nylon i fineste pasform – også over busten. Blondebesætningen er underforet kr. **18,50**

Str.	40	42	44	46	48
Hvid	737300	737302	737304	737306	737308

Hun ønsker sig altid en ny, fin underkjole. Af 40 den. nylon med det rette bustesnit og underforet blonde foroven og forneden. Den fås i str. 40-48 i hvid, sart mimose eller lys turkis kr. **15,10**

Str.	40	42	44	46	48
Hvid	737220	737222	737224	737226	737228
Mimose	737230	737232	737234	737236	737238
Turkis	737240	737242	737244	737246	737248

Hvis det skal være ekstra elegant – så skal det være en hvid eller lyseblå nylonsatin underkjole med blondebuste og en køn tunget kant forneden. Den fås i str. 40-46 kr. **21,50**

Str.	40	42	44	46
Hvid	737310	737312	737314	737316
Lyseblå	737320	737322	737324	737326

P
y

Man sover godt i godt nattøj. — Brugsen har det rigtige til hele familien, velsyet, fikst og bekvemt, let at vaske — og til overraskende små priser.

Den rigtige py til HAM. Nydelig blå- eller grønstribet percales, velsyet, rummelig, med elastik i taljen og gylp til at knappe. Str. 48-56 **kr. 18,85**

Størrelse	48	50	52	54	56
Blåstribet	728428	728430	728432	728434	728436
Grønstribet	728438	728440	728442	728444	728446

Giv HENDE en sød py — af strygefri everglaze-flannel, hvid med blå eller rosa blomster, 3/4-lange ærmer og ben. Str. 40-46 **kr. 26,00**

Størrelse	40	42	44	46
Blå	745920	745922	745924	745926
Rosa	745930	745932	745934	745936

I blåt eller rosa til pigen. Den er nem, fiks og i strygefri everglaze-flannel med 3/4-lange ærmer og ben. Fås i str. 4, 6, 8, 10, 12 og 14.

Størrelse	4	6	8
Blå bund med hvidt mønster	746744	746746	746748
Hvid bund med rosa mønster	746764	746766	746768
Pris kr.	14,65	16,35	17,95

Størrelse	10	12	14
Blå bund med hvidt mønster	746750	746752	746754
Hvid bund med rosa mønster	746770	746772	746774
Pris kr.	19,50	21,25	22,85

Dejlig blåstribet drengepyjamas i percales — 100% bomuld. Der er tale om en meget fin kvalitet i pæne lyse farver.

Str. 4-8 år **kr. 14,25**
Str. 10-16 år **kr. 14,95**

Str. 4	Str. 6	Str. 8	Str. 10
728904	728906	728908	728910
Str. 12	Str. 14	Str. 16	
728912	728914	728916	

Fiks ensfarvet, gennemknappet nylonkittel med moderne rund hals, 2 lommer, bælte og korte ærmer. Den er let at vaske, tørrer hurtigt og behøver ingen strygning. God kraftig kvalitet i farverne lyseblå, kongeblå, turkis og rød. Str. 40, 42, 44 og 46. **kr. 29,85**

Størrelse	40	42	44	46
Lyseblå	741600	741602	741604	741606
Kongeblå	741610	741612	741614	741616
Rød	741620	741622	741624	741626
Turkis	741630	741632	741634	741636

Både i hjemmet og i forretningen er nylonkitten særdeles velegnet. Den er ekstra fint forarbejdet, syet i moderne facon med reverskrave, dobbelt indsnit, 3/4-lange ærmer, 2 lommer og spændetamp i ryg. Føres i farverne cognac, kornblå, lyseblå, rød og turkis. Str. 40, 42, 44, 46 og 48. **kr. 37,85**

Størrelse	40	42	44	46	48
Cognac	741460	741462	741464	741466	741468
Kornblå	741470	741472	741474	741476	741478
Lyseblå	741480	741482	741484	741486	741488
Rød	741490	741492	741494	741496	741498
Turkis	741500	741502	741504	741506	741508

Let og behagelig kittel i kulørt, mønstret nylon/poros i udsøgt kvalitet. Kittlen er gennemknappet med revers, den har 2 lommer og korte ærmer med fikse opslag samt bælte. Føres med blå, grøn eller rød bundfarve i str. 38, 40, 42, 44 og 46 (ikke illustreret) **kr. 35,50**

Størrelse	38	40	42	44	46
Blå	741638	741640	741642	741644	741646
Grøn	741648	741650	741652	741654	741656
Rød	741658	741660	741662	741664	741666

Et feminint nylonkort i den rigtige, glatte facon med fast elastik i taljen og blondeindsats med flæsekant forned får tøjet til at sidde og glide rart. Føres i hvid, str. 38-46, og i en fin lys turkis, samme str. **kr. 8,15**

Størrelse	38	40	42	44	46
Hvid	736458	736460	736462	736464	736466
Turkis	736478	736480	736482	736484	736486

Ravnild
KERAMIK
den moderne gave

Over disse linier præsenterer vi Dem for de meget smukke og dekorative „Ravnild“ keramikvaser med den særprægede og fornemme blå/blå-sort glasur, vaser, der vil pynte i enhver stue.

464202 Vase, 15 cm høj kr. 16,55
464203 Vase, 18 cm høj kr. 18,50
463905 Vasekande, 12 cm høj kr. 17,35

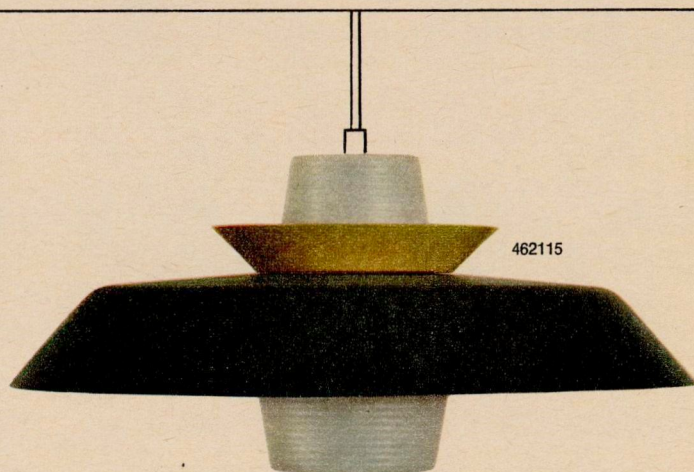
464204 Vase, 17 cm høj kr. 18,50
449810 Askeskål, diam. 18 cm kr. 15,50
463910 Vasekande, 14 cm høj kr. 18,50

PYREX

Skåle får man aldrig for mange af. De skønne ild-faste, engelske „Pyrex“ skåle med den røde rose på det mælkehvide opal-glas, liver op i køkkenet og på spisebordet.

Runde
444982 Str. 16 cm i diam... kr. 9,25
444984 Str. 19,5 cm i diam. kr. 12,25
444986 Str. 22 cm i diam... kr. 16,00
444988 Str. 11 cm i diam... kr. 7,25
Ovale
444990 Længde 26 cm kr. 16,00

462115 Den moderne og smukt formgivne pendel herover giver et dejligt, behageligt lys, og pynter over bordet. Den er koksfarvet, med carrytonet overskærm og kuppel i akryl kr. 30,50

460810 Den smukke lampe nederst til højre har gyldengul keramikfod og en yndig sartrosa stofskærm med fløjlskant og guldagramaner. Giver et dejligt lys. Højde 32 cm. Monteret med 1½ m ledning med stik.
Pris kr. 26,00

475030 Et smykkeskrin med musik er en morsom og samtidig nyttig ting til at bringe orden i sagerne. Når låget løftes, spiller den et kønt lille tema. 17×17×11 cm kr. 19,85

460810

SMUKT FORMGIVNE, OVNFASTE FAD OG SKÅLE, „STAVANGER“, I DET ANERKENDTE NORSKE „STAVANGERFLINT“-FABRIKAT

438025 Stegefad, længde uden greb 28 cm kr. 18,60 438015 Fad, diameter 23 cm kr. 16,50 438020 Fad, diameter 20 cm kr. 14,45
438000 Gryde med låg, diameter 19 cm .. kr. 28,00 438005 Gryde med låg, diameter 17 cm kr. 24,75 438010 Sovseskål med fad, diameter 12 cm kr. 11,30

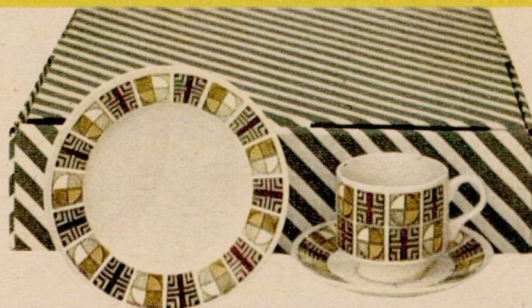

DETTE TE-STEL I „STAVANGERFLINT“-FABRIKAT ER UDVALGT PÅ HANNOVERMESSEN SOM ET AF DE SMUKKESTE OG BEDST FORMGIVNE STEL

438030 Tallerken, diameter 17 cm kr. 3,30 438040 Tallerken, diameter 21 cm, flad kr. 4,15
438045 Tallerken, diameter 19 cm, skålformet kr. 4,45 438035 Tallerken, diameter 24 cm, flad kr. 4,95
438053 Sukkerskål kr. 3,85 438057 Flødekande kr. 5,15 438060 Kopper, pr. par kr. 5,15 438050 Tekande kr. 18,60

444300 De hvide, smukt dekorerede porcelænstallerkener er glimrende til servering af f. eks. sild, ost og pølser. Kan fås i pakker à 6 stk. i assorterede motiver.
Pris for 6 stk. kr. **14,40**

437617 Til „Tea for two“ eller flere er det rart med nye, kønne tekopper. 6 par med tallerkener i fiks gaveæske kr. **31,20**

Stafet Sport strygelet er fremstillet af de bedste kvaliteter i fineste konfektionering. Sportsskjorten føres i mønstret poplin og i lunt, lækkert, mønstret flannel i moderne farver. Fås i størrelser fra 37-43.

Pris kun **kr. 36,85**

Størrelse	37	38	39	40	41	42	43
flannel, småternet, blågrå/gul	732327	732328	732329	732330	732331	732332	732333
flannel, ternet, brun/grå/hvid	732347	732348	732349	732350	732351	732352	732353
poplin, ternet, oliven/hvid	732407	732408	732409	732410	732411	732412	732413
poplin, småternet, gråblå/hvid	732467	732468	732469	732470	732471	732472	732473

Stafet Colonel strygelet er i moderne mønstret nylon, der er nem at vaske og tørrer hurtigt. En meget elegant skjorte, der kan fås i mange noble mønstre. Str. 37-44 til **kr. 36,00**

Størrelse	37	38	39	40	41	42	43
pastelblå, småternet		731458	731459	731460	731461	731462	731463
lysegrå pepitatern	731507	731508	731509	731510	731511	731512	731513
hvid/grå, bredstribet	731547	731548	731549	731550	731551	731552	731553
hvid/grå/beige, bredstribet	731587	731588	731589	731590	731591	731592	731593

Stafet Universal Cotton strygelet er en virkelig dejlig skjorte i mønstret poplin i mange mønstre, der passer til enhver habit.

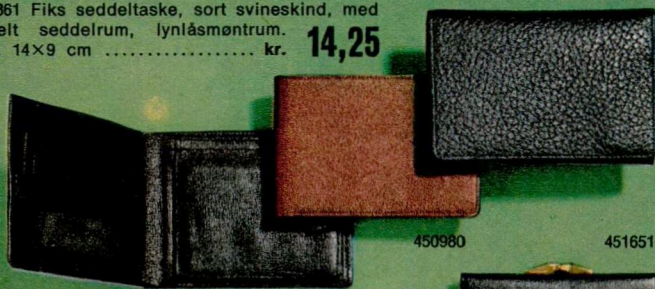
Str. 37-43. Pris **kr. 36,00**

Størrelse	37	38	39	40	41	42	43
pastelblå, meleret		732008	732009	732010	732011	732012	732013
lysegrå, meleret	732027	732028	732029	732030	732031	732032	732033
hvid/grå, bredstribet		732048	732049	732050	732051	732052	732053
hvid/grå/blå, bredstribet		732068	732069	732070	732071	732072	732073

451861 Fiks seddeltaske, sort svineskind, med 3-delt seddelrum, lynlåsmøtrum. Str. 14×9 cm **14,25**

451861

450986

450980

451651

450986 Dejlig dollarmappe, sort svineskind, 13×10 cm, i elegant kalvenarv med foret seddelrum og møtrum med tryknap. Pris kun **15,00**

450980 Dollarmappe, trefløjet, svineskind med møtrum og celluloidomme. I brun nr. 450980 og sort nr. 450985.... **12,90**

451651 Damepungen er også i sort svineskind. Den har 3-delt seddelrum og møtrum med bøjle samt rum til foto m.v. 12½×9 cm **19,25**

451863 Seddeltaske i sort svineskind med elegant kalvenarv, gennemforet, mange rum med plads til førerbevis m.v. og lynlåsmøtrum. Str. 15×10 cm **15,40**

451863

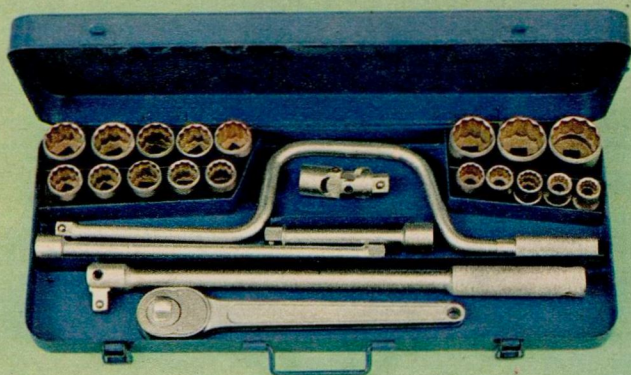

Få orden i Deres billeder med et af disse tre, dejlige fotoalbum, alle med pergamyn mellem bladene.

453617 Smukt album i bogform med spiralryg og gult bind med motiv i grønt og guld. 20 blade, str. 24×22 cm **9,35**

453612 Tilsvarende med rødt bind med dek. i hvid/sort/guld. Pris kun **9,35**

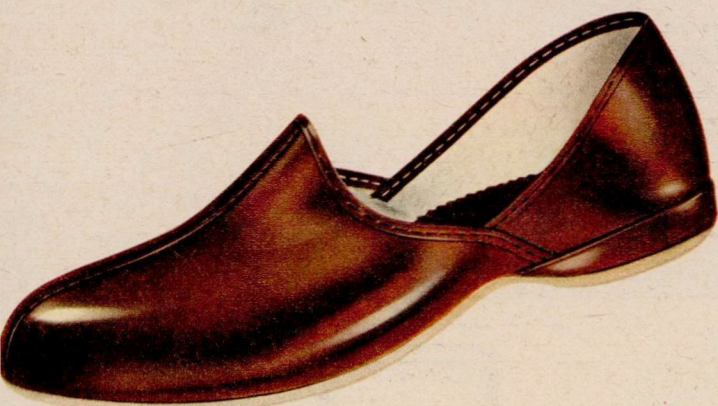
453620 Lækkert og velforarbejdet album med tobaksbrunt plasticbind med motiv, 24 blade, str. 25×25 cm **14,85**

706005 I det moderne, mekaniserede landbrug er Brugsens topnøglesæt en uvurderlig hjælp. Det indeholder 18 toppe fra 12-32 mm, håndsving, skralle og 3 forlængerled kr. **151,00**

705625 En vindspejlvasker lærer man hurtigt at sætte pris på. Model „AEB“, som ses her, er forsynet med håndpumpe kr. **23,50**

Lækre dameslippers i prima box, Cozy model, med bløde såler. Velegnet som hjemmesko og rejseslippers. Føres i bordeaux og brun i str. 36-42 kr. **27,50**

Størrelse	36	37	38	39	40-41	42
bordeaux	792203	792204	792205	792206	792207	792208
brun	792303	792304	792305	792306	792307	792308

Dejlige, solide hjemmesko i brun box, med korkkile og gummisål. Kan bruges både ude og inde! Føres i

Str. 36-39 kr. **33,75**
Str. 40-46 kr. **38,00**

Størrelse	36	37	38	39	40	41
Dess. nr.	790616	790617	790618	790619	790620	790621
Størrelse	42	43	44	45	46	
Dess. nr.	790622	790623	790624	790625	790626	

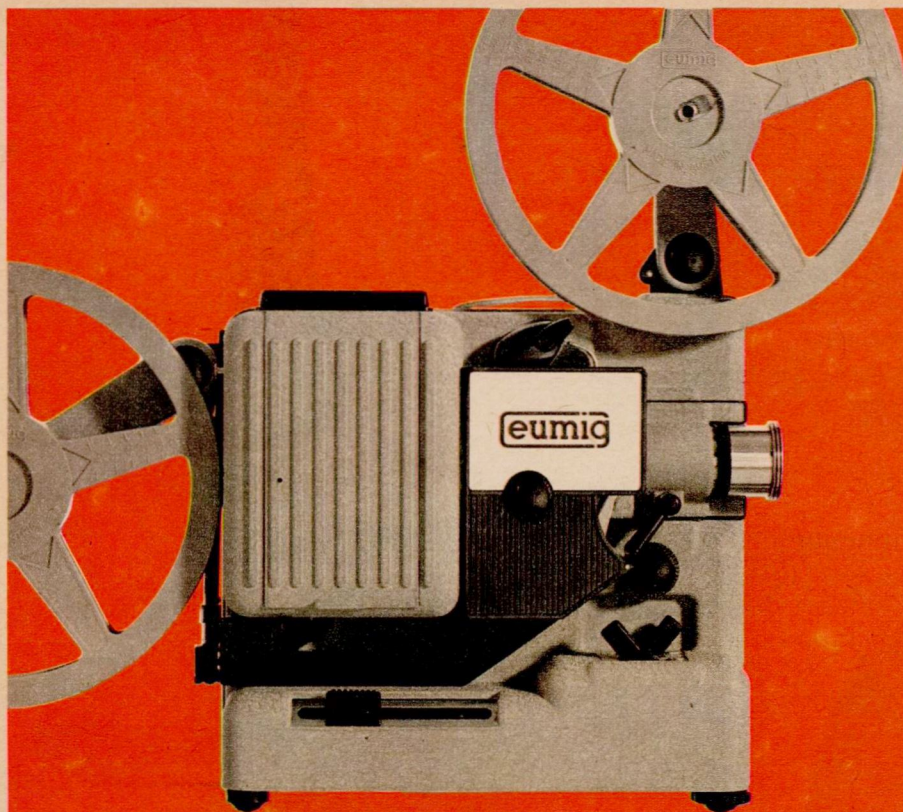
Moderne dametøffel i lækker, blød box med uldfoer og bløde spaltsåler, en dejlig tøffel med god pasform. Føres i blå og bordeaux i str. 36-42 kr. **26,00**

Størrelse	36	37	38	39	40-41	42
Blå	792003	792004	792005	792006	792007	792008
Bordeaux	792103	792104	792105	792106	792107	792108

Blød og behagelig herretøffel i bahia-box med spaltsål, Cozy-model – en rigtig hyggesko. Føres i sort eller brun, str. 39-47 kr. **34,00**

Størrelse	39-40	41	42	43	44	45	46-47
Brun	791406	791407	791408	791409	791410	791411	791412
Sort	791506	791507	791508	791509	791510	791511	791512

452585 Eumig Auto Novo er en virkelig ønske-gengiver. Den har zoom-objektiv, der kan tilpasse billedet til lærrets kant, aut. filmindføring, baglænskørsel og stop for enkeltbillede samt jod-damplampe

748,-

De får en strålende gengivelse af Deres dias og film på dette perlelærred på stativ.

453475 Str. 100×100 cm kr. 79,00
453480 Str. 125×125 cm kr. 107,00

450852 Dejlig dokumentmappe i sort kunstlæder med 2 hanke, der kan skydes ned i tasken. Invendig klemomme og udvendig lynlåsomme. Str. 40×28 cm kr. **32,00**

456575 Hvad siger vejrguderne? Se selv efter på det kønne teaktræsbarometer, der også er monteret med termometer. Den dråbeformede model kr. **43,00**

456550 I firkantet udførelse, monteret på en palisanderplade. Med termometer kr. **44,00**

Vi har her vist Dem et væld af gode gaveideer til hele familien, og der er sikkert også meget, De gerne selv vil have. En del af disse varer findes normalt ikke i Deres Brugs, men vi er altid til Deres tjeneste med hurtigt at skaffe og levere dem.

456105 Rejser familien meget, er et rejseur svært at undvære. Uret til venstre har 2-stens værk, selvlysende visere og punkter i kunstlæderetui .. kr. **23,00**

456100 Det elegante rejseur til højre er i skindetui, ligeledes med 2-stens værk og selvlysende visere og punkter kr. **29,00**

455549 Elegant og lækkert „Cortèbert“ schweizer dametu i gulddouble, fineste kvalitet. Med fixoflex-lænke kr. **185,00**

455663 Robust og elegant „Cortèbert“ schweizer herreui i rustfrit stål, et dejligt præcisionsur. Prisen er kr. **218,00**

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

FUGLENES KONGE

Efterhånden er ørnene blevet sjældne gæster i den danske fugle verden, men man kan dog stadig være heldig at se visse ørnearter her i landet. På billedet herover er det en ung kongeørn, fotografen er nået ind på livet af, og man må jo indrømme, at den er respektindgydende. I artiklen på næste side fortælles mere om fuglenes konge.

Herover: Brun rovrørn. Den er udbredt i Afrika, men forekommer ikke herhjemme. Det nærmeste ynglested er Rumænien. Til venstre: Havørn i færd med at sønderrive et bytte.

Fuglenes forfulgte majestæt

ROVUGLE og især ørne har alle dage formået at sætte den menneskelige fantasi i sving. Digtere, forfattere, malere, billedhuggere o.s.v. er blevet inspireret af dem; ørne dukker op i by-, rigs- og slægtsvåben jorden over, og utallige person- og stednavne indeholder ordet ørn eller afledninger heraf.

Tilsyneladende er ørnen altså populær, men menneskene har alligevel efterstræbt den så hårdt, at bestanden overalt i Europa er gået stærkt tilbage.

Og i Danmark yngler ørne slet ikke mere. Tidligere var havørnen almindelig ynglefugl her, men allerede omkring århundredsskiftet var den en sjælden fugl, og det sidste par, der blev observeret ynglede, holdt i 1912 til ved herregården Havnø ikke langt fra Hadsund.

Hvorfor forsvandt havørnen? Det begyndte at gå tilbage for den, da fasanen i midten af forrige århundrede begyndte at blive sat ud i de danske godsejers skove, hvor den trivedes glimrende i vild tilstand. Fasanen var et fornemt jagtobjekt, som de store landbesiddere satte stor pris på. Men det gjorde havørnen også! Følgen blev, at ikke alene den, men også de øvrige store rovfugle – som ligeledes forstod at værdsætte den spraglede fugl – udsattes for en skånselsløs forfølgelse. Havørnen, glenten, den store hornugle m. fl. forsvandt lidt efter lidt.

I andre lande gik det tilsvarende. Ja, der var endog lande, som gav en konstant stykpræmie for hver dræbt rovfugl. I Norge

dræbtes således i årene før 2. verdenskrig op til 400 ørne om året!

Andre fuglearter har været udsat for en lige så hård eller endog hårdere beskydning eller fangst, men de har bedre kunnet tåle det. De bliver hurtigt yngledygtige og får måske flere kuld på mange uger hvert om året. Hvorimod havørnen – ligesom dens øvrige artsfæller – er flere år om at blive kønsmoden, og som regel får et ørnepar kun to uger om året. Det tager altså lang tid for en nedskudt ørnebestand at formere sig op igen – hvis ikke de overlevende simpelthen foretrækker at forsvinde, som de gjorde i Danmark. Til nedskydningen kom her her i landet, at den almindelige opdyrking og udnyttelse af hver plet jord berøvede havørnen den landskabelige ro, som er et af dens krav for at kunne trives.

Selv om havørnen ikke mere yngler i Danmark, er den dog en sporadisk vintergæst. Dens nærmeste faste tilholdssteder er den østsvenske kyst og Østtysklands østersøkyst. Navnlig i strenge vintre kommer havørnen hertil – sikkert lokket af de store flokke afkræftede svømmefugle, der holder til i sejltreder og våger. Det er antagelig sult, der driver havørnen til sådanne togter, idet der flere gange er fundet havørne så afkræftet på isen, at de har kunnet indfanges og sættes i vinterpension i zoologiske haver.

Som nævnt har ørne inspireret den menneskelige fantasi meget. „Majestætisk fugl“, „rank holdning“, „stolt flugt“ er nogle af de ordbilleder, der ofte føjes til beskrivelsen af ørne. Denne romantiske udstyren af ørne med op-højede egenskaber lider ligesom et knæk, når man ser en havørn tage flugten for en flok infernalsk larmende krager.

Ja, men er havørnen da

i virkeligheden fejg? En kryster der flygter, så snart en modstander giver ondt fra sig?

Romantikken har her ledet menneskene ind på et sidespor. Rovfugle og rovdyr opfattes ofte som blodtørstige væsner, der er alle svagere væsners modstander, og som kun ligger på lur for at kaste sig over alle de ofre, der kan opdrives.

Rovdyr og -fugle i almindelighed er hverken „onde“, „grusomme“, „skovens skræk“ eller noget tilsvarende. Der er ikke mere „blodtørst“ over dem end over en rødspætte, der spiser en sandorm. Et rovdyr og en rovfugl dræber for at leve, og er de mætte, er de som regel skikkeligheden selv, forudsat naturligvis at de ikke føler sig truet. Når de opsøger et bytte, er det uden „had“ imod det – så lidt som vi andre hader eller har andet udestående med den kylling, vi med velbehag sætter tænderne i.

Rovdyr og -fugle opsøger næsten altid byttet, hvor det er lettest at få. Derfor går det mange gange ud over et sygt dyr. Selv et ådsel kaster de firbenede og vingede majestæter skam ikke vrage på og udfører dermed et såre nyttigt stykke renovationsarbejde i naturen.

Og omvendt: bliver det udsete bytte for besværligt, vil rovdiret eller -fuglen foretrække at sige farvel og tak, dersom da ikke sultens desperation gør sig gældende. Det er ikke blot krager, der kan forjage en havørn; for eksempel kan vildgæs på samme måde skræmme en ræv bort.

Når havørnen eller ræven således opgiver jagten, har det ikke noget med fejhed eller andre profane følelser at gøre – det er derimod et led i det ufatteligt fine system, hvormed naturen oprettholder sin balance – også mellem rovvæsner og deres bytte-dyr. Denne balance er så fin, at det – hvor na-

turen får lov at udfolde sig uden indgreb – aldrig er de naturlige „fjender“ (altså rovdyr), der udrydder en eller anden dyrebestand!

Rovdyr og -fugle er iøvrigt ikke blot „tålt“ i denne balance – de er nødvendige. Da de store rovfugle blev udryddet i de danske skove, tog det kun få år, før krager, egern, mus, rotter m. fl. var en plage, hvis hærgen fik alvorlige økonomiske følger for skovene.

Fra tid til anden rapporteres, at et ynglede ørnepar er set bygge rede i et fredeligt skovområde nær havet. Det er fiskeørnen, der ligesom havørnen tidligere var en udbredt ynglefugl herhjemme, men nu forlængst er udryddet. Bortset altså fra disse få, formentlige „landnam“-fugle, der imidlertid indtil nu aldrig har taget blivende bopæl.

Fiskeørnen bærer sit navn med rette. Den lever næsten udelukkende af fisk, som den udspejler fra stor højde. Når den ser en stime, daler den ned mod vandet, udsøger sig et offer for så som en sten at styrte ned i vandet med et vældigt plask, der får skumsprøjtet til at slå op omkring den. I samme sekund hæver den sig igen med fisken i klørne og flyver hjem til reden, hvor byttet fortæres i ro og mag.

Den mest navnkundige af alle ørne er kongeørnen, der dog næppe nogensinde har været ynglefugl i Danmark. Derimod findes den i så at sige alle Europas bjergegne. Næsten hvert år kan den dog ses på træk over Danmark, ligesom kongeørne på vinterophold i de skånske skove kan vise sig på strejftogt over Sjælland, idet dens jagtområde er meget stort – den kan godt hente sit bytte 20–30 km fra reden.

Alle slags fugle og mindre pattedyr er kongeørnens føde. Selv ræve og hunde angriber den, hvis den er tilstrækkeligt sulten, og der er også mange eksempler på, at den er gået til angreb på mennesker, hvis den har følt sig truet af dem.

Et af ørneslægts mest sjældne og ejendommelige medlemmer: en abeørn. Dens hjemsted er Philippinerne, og navnet har den fået, fordi abe er dens yndlingspise. I tidsvis kan den svæve højt over urskoven for så, når den får øje på en abe, i et lynhurtigt dyk at kaste sig over denne. Apen bliver grebet med klørne og dræbt med et hug af det papegøjelignende næb – det største og kraftigste som nogen i ørnefamilien har. Det var først så sent som 1894, at zoologer opdagede abeørnen.

Så sent som i dette efterår blev en fuldvoksen mand overfaldet af en kongeørn i nærheden af den nordsvenske by, Arjeplog. Han kæmpede med den i tyve minutter og var ganske udmattet, da det omsider lykkedes ham at gøre det af med ørnen ved hjælp af en plasticspand, han havde med til at samle bær i.

Bagefter fandt han i nærheden en dræbt tran, og formentlig er ørnen netop gået til angreb, fordi den har følt sig selv eller sin føde truet.

Kongeørnens unger er let at gøre tamme i fangenskab, og de slutter sig gerne til menneskene. Det udnyttes bl. a. af kirgisiske jægere, der afretter dem til jagt på blandt andet ræve og ulve.

Tidligere tiders skånselsløse udryddelse af de store rovfugle er nu afløst af en helt modsat indstilling. Alle ørne er totaltfredede, ligesom det er strengt forbudt at indsamle deres æg, hvis man skulle finde et rugende par. Private ornitologers indsamling af sjældne fugles æg har gennem tider gjort megen skade. Derfor er det ikke blot hensigten at understrege dette forbud i den planlagte nye jagtlov, men at udvide forbudet til at omfatte enhver forstyrrelse af de sjældne fugles yngleplads i redetiden.

Under disse betingelser er det ikke usandsynligt, at nogle af de store rovfugle på ny vil slå sig blivende ned i Danmark.

En havørn af europæisk race. Havørne f. eks. på Grønland hører til en anden race.

Yderst til højre endnu et billede af en kongeørn. ▶

HAR OGSÅ EN MENING

DEMOKRATIET har – uanset om ægtemanden kan lide det eller ikke – sneget sig ind i ægteskabet. Der er vist ingen tvivl om, at ægtemandens rolle i familiens liv idag er en anden end for halvtreds år siden. Dengang havde manden en så lang arbejdstid, at han ikke tog del i det huslige arbejde. Nu er arbejdstiden forkortet, et betydeligt antal hustruer er udearbejdende, og som resultat er mandens og kvindens stilling i ægteskabet blevet mere ensartet.

10.016 tyske ægtemænd har udtalt sig til

en forbrugeranalyse, hvis opgave var at vise ægtemandens rolle ved beslutning om køb af forbrugsgoder til hjemmet (her citeret efter *ting og tal*, bulletin udgivet af Weber & Sørensen's reklamebureau). I analysen kom det frem, at af ti ægtemænd talte syv med kone og familie om nyanskaffelser. Af ti foretog de otte indkøb til hjemmet, syv passede børn, og ni udførte småreparationer i hjemmet, som forhen nok mest blev udført af faguddannede folk. Manden overtager eller deltager i mange af de opgaver,

tid til at tale om tingene

Når der skal løses økonomiske spørgsmål, sætter vi en ære i at give kunden den bedste og grundigste vejledning. For os er ingen problemer betydningsløse. Vi stiller altid hele vor erfaring til rådighed - det er jo det, vi er her for.

I videst muligt omfang lader vi maskinerne udføre det manuelle arbejde, så har vi mere tid til at hjælpe Dem.

Så enkelt er det!

ANDELSBANKEN

hvor venlig kundebehandling er en selvfølge

som konen tidligere udførte. Men er det ikke stadig hende, der bestemmer om indkøb? Nej, det kommer ihvertfald an på, hvad der skal købes. Når det drejer sig om gardiner, dame-tasker eller strygejern, så har manden ikke meget at skulle have sagt. Anderledes når det gælder elektriske barbermaskiner, havedredskaber eller øl.

varer og mandens procentvise andel i afgørelse om køb eller ikke køb

elektr. barbermaskine	84	tæpper*	46
havedredskaber*	78	billeder*	45
barbervand	78	mineralvand	45
øl	75	støvsuger	45
cognac/whisky	69	herreundertøj*	43
ferierejse*	68	herrestromper*	42
fjernsynstilbehør	66	tandpasta**	42
hårvand	62	kaffe	38
vin	60	brød	38
brødrister	57	damefrakke*	38
køleskab	56	hårvaskemiddel**	38
tapeter*	55	ost	36
slips*	53	gardiner*	33
håndmixer	53	damehåndtaske*	33
likør	51	parfume, kølnervand	29
manchetskjorter*	51		

* sidste indkøb ** indkøb til personligt forbrug

Størst andel har ægtemanden i valget af forbrugsvarer, han stort set selv skal benytte og mindst, når der er tale om forbrugsgoder, de andre familiemedlemmer skal benytte. Er han lige ivrig, hver gang, der skal købes ind? Nej. Iveren synes at afhænge af, om han er bruger eller ikke-bruger af den vare, der skal træffes beslutning om. Det viser sig nemlig, at når først ægtemanden har været med til at bestemme, hvilken mineralvand og likør, der skal købes ind til brug i hjemmet, så interesserer han sig næste gang ikke for denne sag. Der købes altså ind efter den en gang truffe beslutning.

Dette fremgår af følgende tal, der viser forskellen i ægtemandens andel i beslutning om varer der tidligere har været indkøbt og varer der tidligere ikke har været indkøbt eller brugt i hjemmet.

mandens gennemsnitlige andel i beslutningen for varer, der tidligere har været købt, hhv. bliver brugt

mandens gennemsnitlige andel m.h.t. forhen ikke købt, hhv. ikke brugt

afvigelse

elektrisk barbermaskine	81	87	+6
øl	75	84	+9
cognac/whisky	67	73	+6
vin	58	72	+14
ferierejse	66	71	+5
likør	46	66	+20
fjernsynstilbehør	65	66	+1
mineralvand	42	64	+22
brødrister	42	60	+18
køleskab	55	59	+4
vaskemaskine	52	59	+7
håndmixer	47	55	+8
støvsuger	42	54	+12

I det store og hele er det sådan (efter den tyske forbrugerundersøgelse), at ægtemanden nok kan være med til at træffe købsbeslutningen, men ikke beslutningen om hvilken bestemt vare, der skal indkøbes. I 43 pct. af alle tilfælde er han med at bestemme tekstilindkøb, men kun i 39 pct. af tilfældene er han med til at vælge selve varen. Undtagelsen er den varegruppe, der betegnes som elektriske husholdningsredskaber. Dette er vel nok i overensstemmelse med almindelig erfaring. Nok er det husmoderen, der presser på for at få en elektrisk røremaskine, en støvsuger eller en elektrisk symaskine. Men det er manden, der i højere grad bestemmer, hvilken vare, der skal vælges. Manden anser sig – med eller uden god grund – som familiens eneekspert på de tekniske og snurrende indretningsområde. Den rolle skal ingen tage fra ham.

SAMARBEJDE OG KONCENTRATION

En frivillig kæde af grovvareforeninger er et af de tre skridt på vejen mod „Danmarks Grovvareforening“

Vejen til Danmarks Brugsforening var titlen på den betænkning, der for knapt to år siden optrak hovedlinjerne for brugsforeningernes strukturovervejelser. Det var i denne betænkning, at tanken om brugsens frivillige kæde blev udkastet. Denne tanke er nu under virkeliggørelse. Kun et år efter, at der blev indbudt til indmeldelse i kæden, har mere end 700 brugsforeninger meldt sig.

Om grovvarehandelens strukturproblemer foreligger nu en rapport, der kunne have båret titlen: Vejen til Danmarks grovvareforening. Det er en redegørelse for, hvad der kan gøres for at give grovvareforeningerne endnu bedre og større effektivitet i arbejdet for deres medlemmer – landmændene.

Tidligere direktør i Brugsforeningen HB, Jørgen Thygesen, har udarbejdet rapporten på opfordring af Dansk Landbrugs Grovvareselskab (DLG). Formanden for denne organisation er gårdejer Ejnar Hansen, Bjørnekær, og den er stiftet for kun et år siden af de fire andels-foderstofselskaber samt Dansk Andels Gødningsforretning for at fremme løsning af problemer, der er af fælles interesse i disse hovedforeninger og deres lokalforeninger.

På langt sigt må målet for grovvarehandelens strukturændring være den fuldstændige samling af hele Danmarks andels-grovvarehandel i ét selskab. Sådan angiver Thygesen-rapporten målet. Allerede her er der en indlysende lighed med målsætningsangivelsen i betænkningen om brugsforeningsbevægelsens fremtid.

Men som det udtrykkes i den sidste, må man kun regne med skridtvis at nå frem til det endelige mål. Det samme gælder i Thygesen-rapporten. Heri anbefales det at tage tre store skridt for på denne måde at forene andels-grovvarehandelen i ét landsomfattende apparat:

1. Igangsættelse og omdannelse af DLG, så selskabet bliver et samlende og udformende organ for alle samarbejdsopgaver i de fem grovvareselskaber, der har stiftet DLG.

2. Bestræbelser på at danne en frivillig kæde af grovvareforeninger på kontraktbasis. Hermed opnås bedre samarbejde og en bedre arbejdsdeling mellem foreningerne og hovedselskaberne.

3. Skabe muligheder for at lokalforeninger kan overgive ansvar for drift, forretningsførelse og for de tekniske anlæg til DLG dog således, at lokalforenin-

gerne fortsat består og med deres egne, folkevalgte bestyrelser.

Punkt 1 anbefaler altså bestræbelser på at skabe samarbejde på de indre linjer, for at man dermed kan fremme de under punkterne 2 og 3 nævnte anstrengelser for arbejdet på de ydre linjer.

Det er mange opgaver, der kan flyttes fra det lokale niveau til helhedsniveauet. Thygesen-rapporten nævner seks, hver for sig store arbejdsområder:

Konsulenttjeneste. Denne skal koncentrere sig om arbejdet i lokalforeningerne og bistå dem ikke mindst i bestræbelserne på at danne store foreningsenheder ved sammenlægning af flere mindre enheder inden for samme naturligt sammenhørende område.

Teknisk tjeneste. Dette er en videreførelse af konsulenttjenesten, men den sætter alene ind på praktiske områder. Som afdeling i DLG kan den planlægge, projektere og gennemføre byggeri og teknisk indretning ikke mindst for de store lokalforeninger, der fremkommer ved konsulenttjenestens medvirken.

Oplysningstjenesten henvender sig til medlemmer, tillidsmænd og uddelere såvel som til offentligheden.

Kursustjenesten viderefører oplysnings-tjenestens arbejde, og i det store og hele kan den sammenlignes med det, der udføres for brugsforeningerne af Andelsskolen og af B-kursus på Slettenhus, altså en videreuddannelse og dygtiggørelse af lokalforeningernes medarbejdere.

Regnskabs-tjenesten skal udøve en virksomhed der kan sammenlignes med FDBs regnskabscentraler. På denne måde kan lokalforeninger lettes for administrative byrder. Måske kan endog hovedforeningernes administrationsbyrder samtidig lettes af en sådan regnskabs-tjeneste.

Driftstjeneste. I denne afdeling overtager DLG selve forretningsførelsen for grovvareforeninger, der ønsker at blive aflastet for det forretningsmæssige ansvar.

Med dette sidste aftegner konturerne af en egentlig kæde sig ganske tydeligt. Og ganske som betænkningen om vejen til Danmarks Brugsforening påviste, at dannelse af en frivillig kæde på basis af kontrakt mellem den lokale brugsforening og FDB ville være et egnet skridt på vejen mod det egentlige mål, anfører Thygesen-rapporten samme skridt som egnet i grovvarehandelens strukturlægning.

I en frivillig kæde kan investeringerne foretages efter en helhedsplan, hvilket vil komme helheden til gode. Regnskaber såvel som revision kan udføres efter ensartede retningslinjer, produktionen af de varer, der skal sælges til landmændene, f. eks. foderblandinger, kan tilrettelægges med den bedste arbejdsdeling mellem de lokalforeninger, der udfører sådan blandedevirksomhed.

Det forudses, at kun lokalforeninger med teknisk udstyr optages i kæden. Foreninger uden dette udstyr skulle gerne egnsvis finde sammen til større enheder, så de får grund til anskaffelse af teknisk udstyr og dermed også grundlag for optagelse i grovvarehandelens frivillige kæde.

THYGESEN-rapporten påviser, hvordan kræfterne bør samles i lokalforeninger såvel som i hovedforeninger for at opnå den størst mulige effektivitet.

Men det må ikke resultere i dannelsen af en uoverskuelig maskine. Samtidig med centraliseringens gennemførelse må der nemlig ske en decentralisering, hedder det i rapporten. De funktioner, der mest effektivt kan udføres på lokalt niveau, skal henlægges til dette plan og ikke gennemføres fra toppen i en „kontorpyramide“.

Her ses ikke mindst på folkestyret i grovvarehandelen. Folkestyret skal bevares og forstærkes samtidig med, at kræfterne samles. Den hidtil kendte form for demokratisk ledelse af den lokale forening kan dog ikke uden videre kopieres, når der er tale om dannelse af et stort og landsomfattende samarbejde. Thygesen-rapporten går ind for et indirekte demokrati og påpeger samtidig betydningen af, at der skabes det bedste forhold mellem andels-grovvarehandelens folkevalgte ledelse og dennes forretningsmæssige ledelser.

THYGESEN-rapporten er et arbejdsgrundlag, overvejelser til drøftelse. Men hermed er man nået et væsentligt skridt frem i drøftelserne af andels-grovvarehandelens strukturproblemer. Nu er det ude i selskaberne og ude i lokalforeningerne de endelige beslutninger om den videre march fremad skal træffes.

Moderne Haveredskaber

Zinck's

Havespade

ligger godt
i Haanden

Den er rigtig!
den er fra
Zinck, Godthaab

ØKOMISK OG POLITISK MAGTKAMP ... OM ...

I LØBET af knap fem år har elleve af ialt sytten danske fabrikker for fjernsynsmodtagere måttet lukke. Det seneste offer for denne udvikling var „Linnet & Laursen“ i København, der selv med en årsomsætning så stor som 40-50 mill. kr. måtte opgive ævred og afvikle produktionen.

Dette betegner unægtelig en hård udryddelseskrig inden for en stor industrigren, som endnu i 1960 fandt udsigterne så lovende. I det år nåede afsætningen også en kvart million apparater! Salget gik strygende, fortjenesten var betydelig, lysten til at bygge nye fabrikker med videre var endnu større. Men så kom bagslaget. Da næsten hver eneste TV-interesseret familie i Danmark først var forsynet med en modtager, gik salget ned. Kun de allerbedst drevne og mest kapitalstærke fabrikker kunne klare sig. Det blev altså seks ud af sytten ...

De klarer sig også ved at lave andre ting end TV. Og så venter de iøvrigt på farvefjernsynet. Om to, tre eller fem år vil dette være indført i Danmark. Og så bliver der igen gang i salget. Den tekniske omstilling til farvefjernsynsudsendelser vil koste Danmarks Radio omkring 100 mill. kr., hvoraf en stor del vil tilfalde dansk industri som ekstra ordrer. Men hvis – omend over en

EN KÆMPEGEVINST SOM MÅL: HELE DET EUROPÆISKE MARKED

årrække – for eksempel en million danske seere vil gå over til farvefjernsyn, så kræver dette udskiftning af modtagere for et sted mellem 3½ og 5 milliarder kroner. Det er omkring dobbelt så mange penge som det beløb, der årligt anvendes til den samlede folke-, invalide- og enkepension.

Industrien venter utålmodigt på startsignal for dette salg.

Men seerne venter sandelig også på farvefjernsynet. Hvor bliver det dog af?

FØRST I USA, JAPAN, ENGLAND

Man har i USA haft regelmæssige farve-TV-udsendelser siden 1954. Og man har i Japan forlængst kopieret amerikanerne. I Storbritannien og i Sovjetunionen er der for år tilbage gennemført forsøgsudsendelser, som rent teknisk skal bane vejen for et egentlig farve-TV-program. Det statslige britiske radioselskab BBC er så vidt, at man kunne – og gerne ville – fastsætte datoen 1. januar 1967 som fødselsdag for egentlige farvefjernsynsudsendelser i Europa. Og intet andet europæisk land ville kunne nå

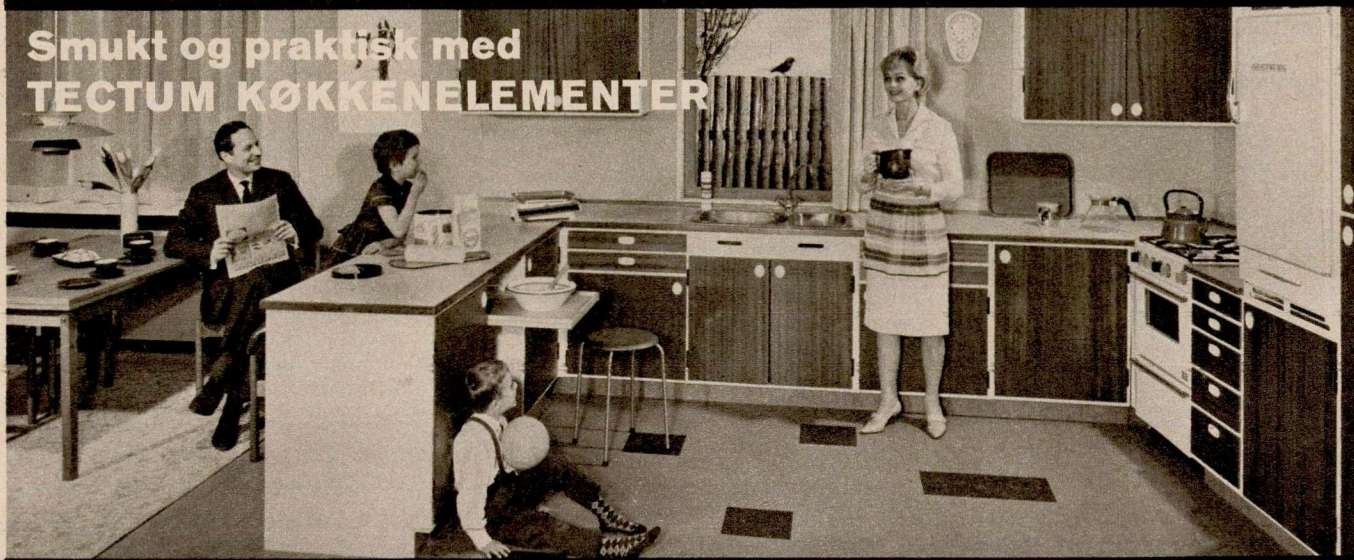
frem til en lignende præstation på et tidligere tidspunkt.

Men – nu er der kommet noget i vejen, noget som måske vil udskyde farvefjernsynets europæiske fødselsdag i endnu nogen tid. Der er gået politik i sagen.

Der har været forhandlet på top-niveau. Delegationer fra 45 forskellige lande blev i april sammenkaldt til en konference i Wien. Den Internationale Union for Telekommunikation (efter det franske navn almindeligvis forkortet til: CCIR) havde indkaldt til dette møde, for at man kunne drøfte tekniske og økonomiske muligheder og helst nå vidtstrakt enighed om, hvilken linie man skal følge i farvefjernsynets udvikling.

Der er nemlig mindst tre forskellige veje at gå: Amerikanerne har forlængst udviklet deres farve-TV-system. I 1962 præsenterede franskmændene et teknisk set afvigende system – og året derpå frembragtes i Vesttyskland en tredje version. Hvilket system skal man vælge?

Man kan træffe valget ud fra tekniske hensyn – herunder en vurdering af kvaliteten. Man kan også lægge vægt på den

Et køkken må gerne være både praktisk og pænt. Med Tectum-køkkenelementer har De alle muligheder for at få det helt rigtige køkken, hvadenten det drejer sig om nybyggeri eller udskiftning af det køkken, De har, og ikke er helt tilfreds med. Med Tectum er De sikker på top-kvalitet til rimelige priser. – Tectum-køkkenet fik guldmedalje på den 11. Triennale i Milano. Tectum-elementernes indretning er skabt på grundlag af indgående funktionsstudier. Tectum-køkkenet skaber orden, overblik og sparer Dem for unødvendige skridt og bevægelser.

Tectumskøkkenkonsulenter udarbejder GRATIS og helt uden forbindelse for Dem forslag til netop DERES køkken. Se Tectum-køkkenet på Roskildevej 45 (Herstedvester - i FDBs møbelhus), Glostrup. Tolderlundsvej 16, Odense. Voerbjergvej, Nr. Sundby. Havnen, Struer. Horsensvej, Viby J. – eller i »Byggecentrum, Gyldenløvesg. 19, København.

JA, jeg er interesseret i at få mere at vide om Tectum-køkkenet og ønsker GRATIS den ny brochure tilsendt.

Navn:

Adresse:

By (postdistr.)

Kuponen sendes til:
TECTUM, Roskildevej 45, Glostrup

FARVE FJERN SYN

økonomiske faktor; udgifterne til anskaffelse af farve-TV bør ikke være uoverkommelige, og de kommende udsendelser skal helst endnu i mange år kunne gengives i en almindelig sort-hvid fjernsynsmodtager.

Men et valg, hvorved i hvert fald de fleste lande enes om det samme system, er overmåde vigtigt. Det er rundt regnet dobbelt så dyrt at producere et farvefjernsynsprogram som et almindeligt program.

Danmark kan næppe få råd til ret meget farvefjernsyn, medmindre der kan ske en udveksling af programmer med andre lande – ligesom nu i Eurovision og Nordvision, når det gælder det sort-hvide fjernsyn. Og en sådan udveksling kan kun gennemføres smertefrit, billigt og kvalitetsmæssigt tilfredsstillende, hvis de deltagende landes tekniske systemer er ensartede.

USAs ERFARING, VESTTYSKLANDS TEKNIK – OG FRANKRIGS POLITISKE KUP

Desværre for sagen er der altså gået politik og prestigehensyn i den. Hver høn

NORICREPE OG SPORTS- GARN

– i 100 % ren, ny uld

NORICREPE er et ideelt hurtigstrikket garn i crepe-snoing, anvendt til al slags strik. Og så er det slidstærkt. SPORTSGARN er kraftigt og robust og især egnet til de varme udendørs ting. Se på opskrifter og modeller i BRUGSEN

Den viste model 216 er strikket i NORICREPE.

BRUGSEN
VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

synes bedst om *sin* kylling og har gjort alt for at hverve beundrere for den. Under mødet i Wien tilkendegav 5 lande – ved en ganske vist uofficiel og ikke-forpligtende afstemning – at de foretrak det amerikanske tekniske system, mens 11 landes delegerationer gik ind for det vesttyske system og 22 lande for det franske.

Nu var dette som nævnt slet ikke nogen forpligtende afstemning. Dens udfald betyder ikke, at det franske system har vundet sejren – og fransk industri dermed som en gevinst opnået salg til hele fremtidens europæiske farve-TV-marked. Nej, stemmetallene vidner kun om splittelse – en splittelse som *må* overvindes, og som i de kommende måneder vil blive søgt overvundet ved mere uofficielle forhandlinger landene imellem, indtil den endelige beslutning må træffes på CCIR-konferencen i Oslo i juni måned næste år.

Men vil f. eks. englænderne vente herpå? – og derved i realiteten udskyde farvefjernsynets europæiske fødselsdag med i hvert fald endnu et år? Det er ikke troligt.

Englænderne bygger i deres arbejde og planer på det amerikanske såkaldte NTSC-system, der nu har været i praktisk anvendelse siden 1954. Netop nu strømmer farve-seerne til; i løbet af det kommende år ventes deres antal i USA at ville stige fra tre til fem millioner, i løbet af få år yderligere til 15 millioner. NTSC-systemet er udviklet af koncernen Radio Corporation of Amerika, hvis datterselskab NCB iøvrigt praler af, at allerede nu vil dets sendestationer præstere fuld farvefjernsynsdekning – med 3000 timers farve-TV-udsendelse årligt, mod kun 68 timer da det hele startede i 1954. De andre amerikanske fjernsynsnet følger en lignende kurs.

Det amerikanske system udmærker sig først og fremmest derved, at dets teknik er forholdsvis simpel og bl. a. modtagerne derfor ikke alt for dyre, og endvidere at sendernes rækkevidde er ret betydelig. Iøvrigt kommer man slet ikke uden om det: Dets ophav, Radio Corporation of America, hævder at have spenderet 130 mill. dollars på sagen, før det fik så meget som en dollar i salgsindtægt, og dets patentrettigheder dækker mange enkeltdele til farvefjernsynet – med deraf følgende ret til licensindtægt – selv om man i omverdenen skulle vælge et af de konkurrerende systemer.

Blandt andet de nordiske lande har på mødet i Wien støttet den vesttyske udgave af farve-TV: Det af Telefunken-teknikeren Bruch udarbejdede såkaldte PAL-system, der er videreudviklet fra det amerikanske system og af nogle hævdes at have tekniske og kvalitetsmæssige fordele frem for dette. Her er dog et *aber dæbei*: Modtagerne bliver dyrere efter det tyske system.

Endelig har franskmændene med stor patriotisk stolthed præsenteret deres nationale såkaldte SECAM-system. Også dette

(Fortsættes næste side)

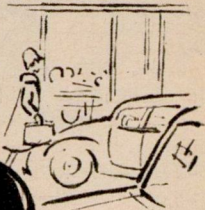
Føl Dem fri og ubesværet

De dunlette Gacel* hygiejnebind med runde hjørner har en meget stor absorberingsevne. Fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med fineste gazeomslag. 10 stk. i plasticpose 2,65

Anette* er lidt tyndere end Gacel – samme fine cellstof, men med tricotslange. 10 stk. i plasticpose ... 1,95

* et Camelia produkt.

BRUGSEN

Anette
Gacel

fås i

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

FRANSK

AMERIKANSK

TYSK

DE TRE FARVE-TV-SYSTEMER

Når alt er tip-top, det vil sige, når TV-apparatet fungerer som det skal, når modtageforholdene er upåklagelige ligesom overføringsforholdene mellem TV-hovedstationen og den TV-station, der spreder programmet lokalt, så fremkommer med brug af det franske, amerikanske og tyske farve-TV-system praktisk taget samme billede.

Dette billede svarer i det store og hele til det, man i billedrækken til venstre ser angivet som fransk. Men de tre billeder her er ikke taget under de allermest ideelle forhold. Modtagningen er nemlig berørt af samme forvrængning, nemlig den, der hidrører fra det tekniske udstyr i fjernsynskæden. Den slags vil netop kunne opstå i et land med Danmarks geografiske forhold, og det viser sig da, at billedet i det franske apparat næsten ikke er berørt, mens billedet i det amerikanske apparat får en grøn-farvning, og billedet på det tyske apparat bliver mørkere i tonerne.

Farve-TV-billedet kan også forvrænges på grund af for stor afstand mellem apparat og lokal senderstation eller af højfrekvente støjudsendelser. I begge tilfælde bliver billederne på alle tre TV-apparater sådan, at der „ikke er noget ved at se farve-TV“.

De tre dokumenterende fotografier er optaget under ens vilkår. Der er samme trefarvede billedrør i alle tre apparater, fotografen har brugt samme ultrahurtige farvefilm til alle tre optagelser ligesom blænder, eksponeringstid og filter er det samme.

er en videre udbygning af det amerikanske, man præsenterer – siger franskmændene – ikke seerne for en „farvelade“.

Og når Frankrig vandt en tilsyneladende sejr i Wien, er dette kun udtryk for et vellykket politisk kup: Netop før konferencens åbning undertegnedes i Paris en aftale, hvorefter russerne (mod passende modbydelser) adopterede det franske farve-TV-system. Dette *fait accompli* betød naturligvis noget af et chok for Wienkongressen, hvor de østeuropæiske lande og en række afrikanske stater straks fulgte Sovjetunionens valg.

FORBRUGERNES VALG?

Sådan kan storpolitiske hensyn altså bidrage til at forkuldre og forsinke afgørelser om selv noget så forholdsvis uskyldigt som farvefjernsynet.

Men mens vi forbrugere venter, får vi jo også tid til at tænke os om endnu en gang og gøre det økonomiske regnestykke op.

Foran er nævnt, hvad det vil koste at gennemføre farvefjernsynet i Danmark. Det er ikke noget ringe milliardbeløb, og Danmark er endda kun et forholdsvis lille marked – og tilmed et tætbefolket og fladt land, hvor det af hensyn til farveudsendelserne næppe bliver nødvendigt at øge de otte allerede eksisterende TV-senders antal til mere end det dobbelte. Og vi udgør et marked med stærk konkurrence, der nok skal holde prisen på de nye modtagere så langt nede, som det er forsvarligt.

Men får vi råd, hver for sig?

Lad os sætte prisen for et fjernsynsapparat med farvegengivelse til f. eks. 3600 kr. – det bliver endda ikke et af de dyreste. Dette svarer til en månedlig afbetalingsrate på ca. 127 kr. (inklusive tillæg) gennem tre år. Og så må man tænke på, at man kan ikke skifte fjernsyn som f. eks. bil. I farvefjernsynets tidsalder vil det brugte sort-hvide-apparat være omtrent lige så svært at komme af med som f. eks. eddikebryggeriernes engangsemballage. Endelig vil også licensen blive dyrere, for farvefjernseere sikkert mindst dobbelt så dyr som den nugældende licens.

Er man interesseret i at få farvefjernsyn, i at være med nogenlunde fra begyndelsen – ja, så kan man derfor lige så godt begynde at spare sammen dertil allerede nu. For selvfølgelig kommer det, selv om også der er gået politik i sagen.

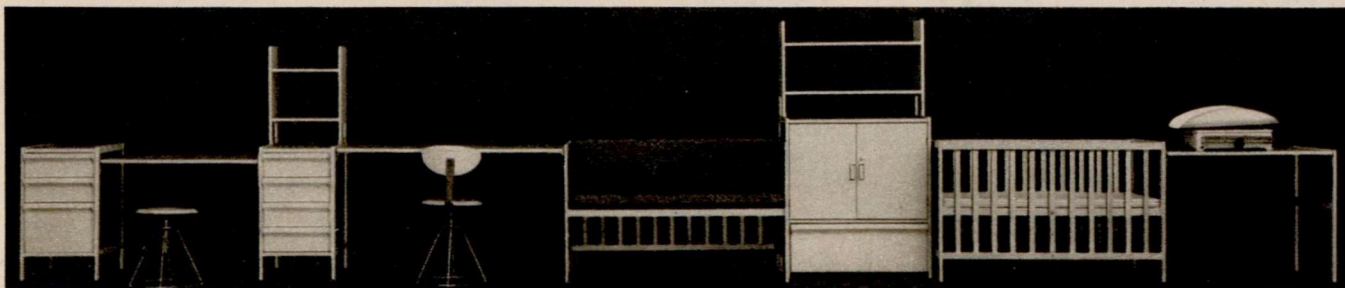

Växa med Läxa er et svensk system af møbler tegnet af arkitekt S. I. R. Sune Fromell. Bordpladerne fremstilles i to længder og kan anbringes i tre forskellige højder og kombineres med sideskabe og reoler. Derfor er Växa med Läxa den rigtige eengangs møblering i barneværelset. Møblerne leveres i lys fyr med blå linoleum eller i teak/fyr.

	<i>Fyr m/ blå linoleum</i>	<i>Teak / fyr</i>
Sideskab 960-4	kr. 213,-	kr. 238,-
Bordplade 909-125	kr. 83,-	kr. 87,-
Støtteben 963	kr. 28,-	kr. 28,-
Opslagstavle 978,	kr. 66,-	
Reol 967	kr. 74,-	kr. 81,-
Stol 578 - birk	kr. 65,-	kr. 72,-

MØBLER

forbruger nyt

redigeret af Bodil M. Begtrup

DET GODE GAMLE DANSKE SMØR

FRA 1. november i år skal *alt smør i Tyskland* være forsynet med *åben datomærkning*. Også importsmør f. eks. fra Danmark skal være datomærket.

Men danske forbrugere må ikke få smørret datomærket, og der findes kun en stor kædebutik med eget mejeri, der datomærker smør.

Bladet *Tænk* offentliggjorde i nr. 3, 1965, en undersøgelse over, hvor gammelt det smør er, vi køber i detailmejerierne, hos bageren, købmanden, brugs, kædebutikker og andre steder.

Undersøgelsen viste, at det er umuligt for forbrugerne at vide, hvor gammelt smørret er. Pakkesmørrets staniol- eller pergamentpapir er som regel (men ikke altid) mærket med mejeriets navn og en kode, som forbrugeren ikke aner, hvad fortæller.

Tænk fandt smør, der var købt dagen efter, det var fremstillet (2 indkøb af 154), og smør der var 53 dage gammelt. Indenfor disse grænser fandtes alle variationer.

De fleste forbrugere købte et kvart kg smør ad gangen, hvilket tyder på, at de ønsker altid at have friskt smør i huset (de ved ikke, at de ikke har det). Priserne varierede fra mindre end 2,31 til mere end 2,44 pr. ¼ kg, da undersøgelsen blev foretaget i begyndelsen af 1965.

Ifølge Tænk er mejerierne absolut *ikke* interesserede i åben

eller i troen på, at det danske smør er friskt. Der er bare det kedelige ved denne fremgangsmåde, at den kritiske forbruger gang på gang tænker: Smørret bliver virkeligt ringere og ringere.

Er det urimeligt at sige, at det er for dårligt, at vi her i landet laver 1. klasses smør, men at det gemmes så længe, at det bliver 2. klasses? Eller, at når den tyske forbruger kan få dansk datomærket smør, så må den danske pine: død også kunne få det.

Den danske forbruger kan lige såvel som den tyske finde ud af, at der må gå nogle dage mellem produktionsdato og salgsdato, og at smørret takket være køleteknikken alligevel bevarer sin gode smag og aroma. Men at en meget stor del af smørret skal være fra 2-7 uger gammelt, før det havner på forbrugers bord, det må betyde dårligt tilrettelagt salg, og det må kunne ændres i vore gennemrationaliserede tider.

Forbrugerrådet har bedt landbrugsministeriet se nærmere på denne sag.

datomærkning på smør. Argumentet *imod* er det herlige, at den „kritiske forbruger“ helst vil have smør stemplet dagen før indkøbet, og det kan han eller hun ikke få. Så er det bedre og nemmere at lade den „kritiske forbruger“ svæve i uvidenhed

I årevis har
forbrugerrådet
råbt på
åben
datomærkning.

Lader sig ikke gøre...

Det gavner ikke forbrugerne...

Ingen datomærkning bedre...

Datomærkning er en narresut...

Og meget mere af

samme skuffe har

været industriens svar

FDB har længe været interesseret i datomærkning af varer, hvis kvalitet forringes med tiden. Begyndelsen til åben datomærkning blev gjort med de ny *Karen Kok salater, mayonnaise og remoulade*. Nu er alle *FDBs margarine* sorters forsynet med holdbarhedsdato, og havde FDB sit eget mejeri, skulle smørret også nok blive datomærket.

På fiskekonservesfronten sker der også noget. Husholdningsrådets store undersøgelse over fiskehalvkonserves afslørede, at kvaliteten i mange tilfælde var mere eller mindre forringet, fordi varen havde ligget for længe hos den handlende. Undersøgelsen beviste det berettigede i forbrugernes krav om åben datomærkning på fiskehalvkonserves.

Brugsens marinerede sild- og kryddersild i glas og brugsens gaffelbidder i dåse er nu stemplede med holdbarhedsdato, og i løbet af kort tid vil andre mærker i halvkonserves også blive det.

Direktørens kælebørn

Danefrost fisk skal også forsynes med holdbarhedsdato. Begyndelsen er gjort med de fortrinlige Danefrost sherry sildefileter og marinerede sildefileter. Det der rigtigt satte fart i sagen var, at direktøren for Danefrost opdagede, at disse sild, som er hans specielle kælebørn, i mange tilfælde ikke var, hvad de havde været, når de kom på forbrugernes bord. De havde hvilet for længe i frysedisken. Nok var de datomærkede, men i kode, og den overses let, også af den der i butikken skal holde styr på frysediskens omsætning.

Da slog det ned i vor direktør, at *åben holdbarhedsdato* var løsningen på problemet. Den ville være til gavn både for forhandler og forbruger og for hans kælebørns kvalitet.

Lettere sagt end gjort

Det skal indrømmes, at det er lettere at kræve datomærkning på fødevarer end at gennemføre den. En pålidelig datomærkning kræver mange

DATOMÆRKNING

PÅ FLERE VARER

SET I BRUGSEN

Rollmops i glas til 1,65 for 140 g og *marinerede laurbærsild* også i glas til 1,92 for 200 g, begge forsynet med holdbarhedsdato. Både rollmops-silden og laurbærsilden er udmærket krydret, og sildens konsistens er fed og fast. Det er halvkonserver, som skal opbevares køligt, også hjemme.

Marinerede, stegte sildefileter i dåse. Hvorfor skal de nu i dåse var min tanke, da jeg så dem. Mon det kan være godt? De var gode, og tilmed billigere end de marinerede, stegte sild fra viktualiehandlerens disk. Prisen er 1,98 for 215 g. Da det er en helkonservervare, kan dåserne opbevares længe, og de er derfor praktiske at have i beredskab til sommerhusets weekend-besøg, i det hjemlige spisekammer eller med på udflugter.

Limfjordskaviar i 100 g glas til 3,98 og 60 gram glas til 2,68. Det er ikke billig mad, men den er billigst i brugsen, og en dåse rækker langt, især når kaviaren skal bruges som prikken over i'et på smørrebrød, fiskeanretninger, fiskesalater m. m. En yndet og let første-ret til en festlig middag er et stykke smurt, ristet franskbrød med en skfuld iskold kaviar og en citronrytter. Hvis den garneres med Danefrost rejer, bliver det et helt luksusstykke, dog ikke så kostbart som med laks og hummer, men ligeså velsmagende. Har De forresten prøvet at lægge kaviaren på en tynd, letkogt skive selleri med et tyndt lag mayonnaise – alt på ristet brød?

overvejelser, undersøgelser og forsøg. Der må f. eks. tages stilling til, hvilken form for datomærkning der er bedst. Skal det være varens fremstillingsdato? Eller den dato den forlader produktionsstedet? Eller skal det være en holdbarhedsdato?

I langt de fleste tilfælde vælges holdbarhedsdatoen som den mest praktiske for forbrugerne. Men at fastsætte en vares holdbarhedsdato kræver undersøgelser, der både tager tid og koster penge. Den skal fastlægges med hensyntagen til de forhold, varen kommer ud for, inden den købes, f. eks. temperatur, luftens fugtighed, lyspåvirkning, transport m. m. Der må også regnes med, at varen skal kunne holde sig en rimelig tid i hjemmet, selvom den er købt lige før holdbarhedsdatoen udløber.

Holdbarhedsdato og anden datomærkning er en stor hjælp for forbrugerne til at sikre sig mod, at varens kvalitet er forringet ved for lang tids opbevaring på lager, hos grossist eller i detailhandlen. 100 % garanti kan en holdbarhedsdato ikke give os, fordi den er fastsat under forudsættelse af, at varen er rigtigt behandlet, ikke alene i handelsleddene, men også i hjemmene. Dette gælder ikke mindst for halvkonserver og frysevarer.

Brugsens medlemmer må hilse FDBs initiativ med åben datomærkning på en række varer med tak og ønsker om, at mange flere følger efter.

Vi bør alle støtte denne vigtige sag, og for at fremme den mest muligt, må vi vise holdbarhedsdatoen så stor tillid, at vi køber de datomærkede varer også den dag, holdbarhedsdatoen udløber.

Et af industriens argumenter mod datomærkning er netop, at datomærkning vil virke fordyrende, fordi forbrugerne ikke vil købe varer, på hvilke holdbarhedsfristen er ved at udløbe. Det kan man trygt gøre, da der altid er beregnet en stor margin ved fastsættelse af datoens udløb.

* Tre dygtige husmødre har fortalt os, at de i stedet for at lave den lidt tunge afbagning til spinat eller grønkål bruger Karen Koks kartoffelmosflager til at jævne den med. En pakke kartoffelmosflager passer til en pakke Danefrost spinat eller grønkål.

Kål eller spinat kommes i en gryde med den mængde vand, der står i kartoffelmosflagerens opskrift. Når det er toet op og lige har kogt, tages gryden fra varmen og ¼ l kold mælk og kartoffelmosflagerne tilsættes. Der røres let i mosen med en gaffel, og den står ½ minut for at samle sig. Lige før serveringen røres der igen let i mosen.
* FDBs prøvekokken har prøvet ideen og finder den fortrinlig – det er nemt, og mosen smager godt. Tak for forslaget, som også småbørn og folk med svage maver kan have glæde af.

GENNEMTÆNKET ARBEJDSTØJ

MAND med udearbejde om vinteren! Tænk på, om det ikke er en god idé at anskaffe et sæt *Slidmand contractor* – FDBs vinterarbejdstøj.

Samvirke omtalte det udførligt for cirka et år siden, men vi gør det igen, for vi tror på, at det er fremtidens arbejdstøj for alle, der må tage tørlen i det danske klimas blæst og væde.

Slidmand contractor arbejdstøj er fremstillet på foranledning af selveste arbejdsministeriet. Her var man klar over, at meget vinterarbejde ikke kunne gennemføres, fordi det almindelige arbejdstøj ikke var velegnet til vinterklimaet. Et ekspertudvalg blev nedsat. De udarbejdede forslag til vinterarbejdstøjets udformning, stofmateriale og forarbejdning, og FDBs beklædningsfabrikker tilbød at tage forøgstønnen. For et år siden kom det i handelen i brugsen og dens magasiner (ikke HB).

Kort fortalt består *contractor arbejdstøjet* af jakke og bukser og en kasket. Hver ting kan købes for sig. Jakke og bukser fås i de gængse størrelser i ubleget hvidt eller khakifarvet dobbeltvævet bomuldssatin. Stoffet er imprægneret og tåler vask, uden at imprægneringen forsvinder. Tøjet er så rummeligt, at der er plads til tykt vinterundertøj (stavtrøjer anses for de bedste) og en tyk sweater under jakken. Kasketten er forsynet med nakkestykke, som lukkes foran og beskytter hals og ører. Som det ses på det ene billede, kan kasketten også slås op.

Prisen for jakke og bukser er i ubleget stof 152,50 og i khaki 160. Det er dyrere end almindeligt arbejdstøj, men det er også stærkere og bekvemmere at arbejde i. Og mon det velvære, der føles ved ikke at fryse, føle træk og væde, ikke er pengene værd, for slet ikke at tale om, at blot to sygedage sparet har mere end tjent prisforskellen ind.

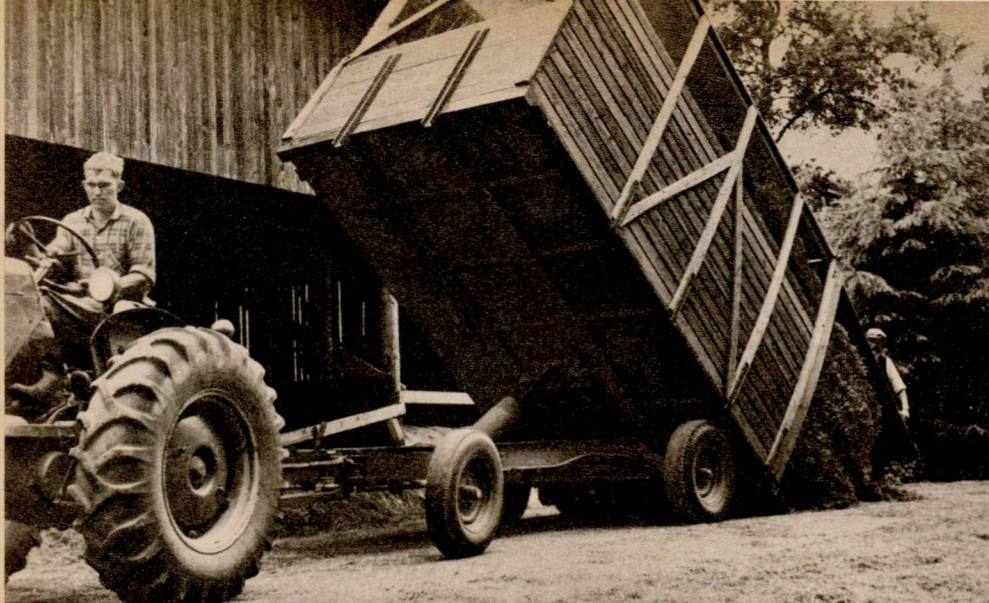
Slidmand contractor vinterarbejdstøj præsenteres på *Indkøbsmessen for stat, amter og kommune* i Fredericia og på udstillingen „Byggeri for milliarder“ i Ålborg.

KUN FARVEN FORSKELLIG

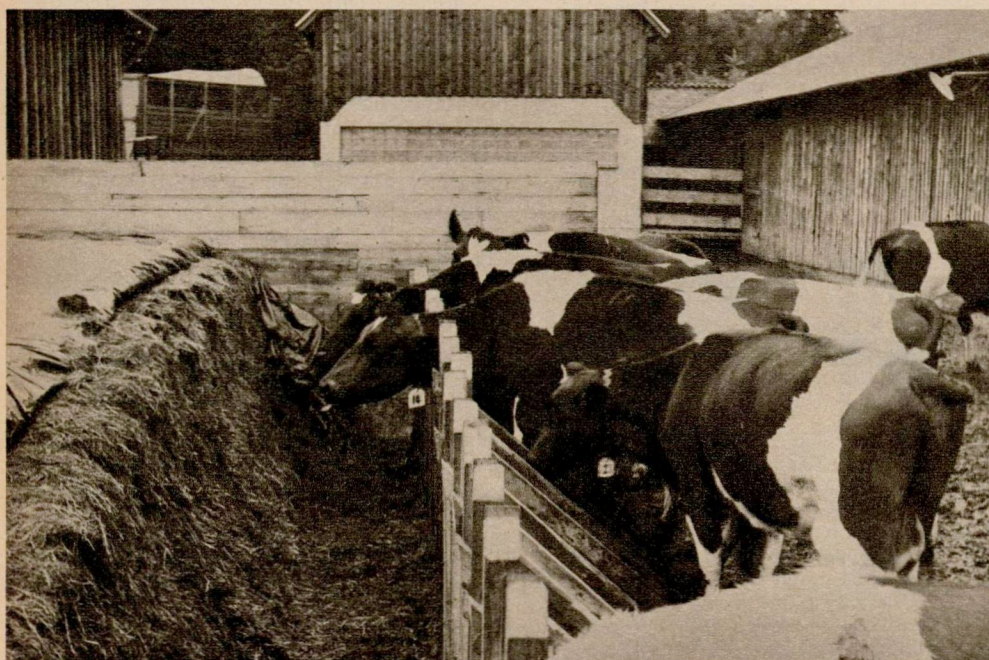
Slidmandsokkerne har skiftet farve fra den veltjente lyngfarve til en varm og hyggelig grønmeleret. Samme farve har de nye *Slidmand sokletter* i samme garn som sokkerne.

Sokker og sokletter er 4-f-mærkede, og sælges med tre måneders slidgaranti. De er varedeklarerede, og på etiketten står også vaskeråd og oplysning om, hvilket nummer i fodtøj og i strømper, der svarer til hinanden. Sokker og sokletter fås i størrelser svarende til fodtøj fra nr. 39-40 til 45-46.

De, der lever på en endnu større fod, kan bestille sok eller soklet nr. 13 gennem brugsen, men man må aftage mindst 2-3 par på én gang.

Ensilagelasset vippes ud (øverst), og derefter står det, beskyttet af plastic, så kvæget kan æde løs. Et flytteligt hegn regulerer dog køernes „angreb“ på ensilagen.

Der er servering for køerne døgnet rundt

*Jydsk landmand fortæller
om sin løsdriftstald -
og hvordan sort plastic
sparer mange penge for ham*

– Jeg har altid været meget for nyt – og så har jeg også fundet ud af, at man ofte skal gøre det modsatte af alle andre i stedet for at løbe bagefter!

Det er gårdejer K. Sørensen, Rosenlund ved Flemming i Midtjylland, der siger dette. Han har netop fortalt, at svinepukkel og arbejdskraftmangel i roerne ikke giver ham hovedpine – han har nemlig forlængst afskaffet både svinene og roerne! I stedet har han skabt en meget ensidig landbrugsbedrift, der udelukkende er baseret på køer i løsdriftstald.

Det har taget sin tid for gdr. Sørensen at finde frem til, at denne form for landbrug passer ham bedst. Han har tidligere haft malkekøer og almindelig stald, men opgav dette, fordi arbejdskraftproblemerne var så store. Og så prøvede han som så mange andre at drive kvægløst landbrug. Og han har eksperimenteret med frøavl, med intensiv hønsavl, havde fedekreaturer og svineavlscenter – og mange andre jern i ilden; alt sammen på én gang ud fra teorien om, at det gjaldt for en landmand om at være alsidig og spille på mange strenge.

Men han fandt efterhånden ud af, at alle disse mange ting ikke var til at overse; at man måtte fare fra det ene til det andet uden at kunne overkomme noget af det rigtigt.

Og så gav han sig til at fundere. Det at være landmand må være en forretning. På samme måde som en butik eller en fabrik er det. Og hvorfor så ikke tage ved lære af de dygtige inden for disse brancher og som dem gøre sig til specialist. Og samtidig skære investerings- og arbejdsomkostningerne ned?

Derved opstod tanken om den ensidige, specialiserede landbrugsbedrift. Det vil sige, egentligt var det gdr. Sørensens søn der stak linierne af.

Han er en af de – man fristes til at sige få – landmandssønner, der ønsker at blive ved landbruget.

– Det er da indlysende, siger gdr. Sørensen, at jeg gerne ville, at han skulle videreføre min fødegård, der har været i slægtens eje siden århundredskiftet, og jeg gjorde da også, hvad jeg kunne for det. Ikke ved at overtale, men ved at prøve at gøre ham glad for landmandslivet. Jeg tror, det er en stor fejl, at landmænd

klager sig så meget og skildrer erhvervet i så mørke farver. Hvordan skal man så give de unge lyst til at blive på landet? Det er da direkte at jage dem bort!

Sønnen begyndte naturligvis her på gården – og han begyndte tidligt. Allerede som dreng fik han en ponytraktor, så han kunne være med, når vi andre kørte med rigtige traktorer. Senere var han på en række andre gårde og sluttede sin uddannelse i England.

Da han kom hjem, var det ham, der foreslog, at vi skulle indrette løsdriftstald, og det gjorde vi så som en af de første i landet, hvad iøvrigt skabte stor opmærksomhed ude omkring i landet. Ja, endog det tyske fjernsyn var heroppe for at filme det!

Hvorfor vi valgte løsdriftstalden? Jeg ved godt, at det alsidige landbrug stadig af de fleste betragtes som det ideelle, men jeg har som sagt fundet ud af, at man nu ikke altid skal gøre som andre. Fordelene ved løsdriftstalden er, at den kræver kun lidt arbejdskraft; at investeringerne i bygningerne er meget små, og at vi kan nøjes med færre maskiner, som så til gengæld kan udnyttes mere effektivt.

Den største arbejdsbyrde ved løsdriftstalden er *malkningen*. Hertil har vi netop bygget en ny malkestald – den gamle brændte fornylig – der kan tage 12 køer ad gangen. Køerne lærer hurtigt selv at gå ud og ind her, når det er malketid. *Een mand kan i denne stald passe malkningen af 100 køer!*

På bygningerne sparer vi også meget. Vi kan klare os med en bygningsinvestering på 500 kr. per storkreatur, *men ved almindelig stalddrift må der i dag regnes med det 10-dobbelte.*

Hvad *maskiner* angår, da er de en stor investering for en gård, hvis den skal have maskiner til alt. Vi klarer os med få maskiner, nemlig kun dem der er nødvendige ved ensilering af kløvergræs, og så mejetærskerne. Ikke blot kan vi så udnytte maskinerne meget stærkt, man vi kan selv reparere alle småskader...!

Når Rosenlund klarer staldproblemerne med så lille arbejdskraft, hænger det sammen med, at i løsdriftstalden fodres køerne ikke på faste tider som i en almindelig stald; foderet står frit fremme, og køerne kan æde, når de har lyst – sommer og vinter. Om sommeren naturligvis ved at gå løse på de grønne marker. Og om vinteren ved, at der hele tiden er direkte adgang til *køresiloer* med ensilage.

En køresilo er en „cigarkasse“ af anselig størrelse. På Rosenlund er køresiloerne således 20 meter lange og 5 meter brede, og ensilage-laget er 2 meter højt; d.v.s. at de kan rumme 200 kubikmeter ensilage hver. De kaldes køresiloer, fordi det friskhøstede græs køres herind af traktorer, der, samtidig med at de afleverer deres læs, kører de allerede afleverede læs hårdt sammen. Når ensilagemængden har en passende højde, dækkes den til med *dobbelt, sort plastic* i 0,07 mm tykkelse, og herpå lægges igen et eller andet til at holde plastic'en nede og til samtidig at presse ensilagen sammen. Det er billigt og effektivt.

Når den tid kommer, da køerne skal til at æde af ensilagen, åbnes køresiloens ene ende, og efterhånden som køerne gnaver sig frem i ensilagemassen, rulles plastic'en til side.

Sådan gør man også på Rosenlund. Men gdr. Sørensen kunne ikke lade være med at ærgre sig over, at der langs køresiloens sider skete en luftpåvirkning, så ensilagen kunne blive ødelagt op til en halv meter ind.

Han snakkede med FDB om det, og man blev enige om at lave et forsøg:

I stedet for kun at bruge den dobbelte, sorte plastic som „tag“ på køresiloen, blev nu også siloens *sider* „foret“ med et dobbelt lag plastic, som tilmed gik et stykke ind under ensilage-massens bund. Det var sidste år, at gdr. Sørensen startede disse forsøg, og hvad har de så vist?

Hvor der før i hver af køresiloens 20 meter lange sider var ødelagt ensilage i op til en halv meters dybde, var nu så godt som intet ødelagt! Et tidligere uundgåeligt tab på 10 pct. eller mere er det altså alligevel muligt at undgå ved at ofre plastic også i køresiloens sider.

– Det er en betydelig gevinst, der herved er opnået, siger gdr. Sørensen og tilføjer:

– Det sjove ved det er, at det var en mand inde fra København, der skulle give mig – landmanden – ideen. Men det er det, jeg siger: man skal aldrig være bange for at prøve nyt og for at være utraditionel!

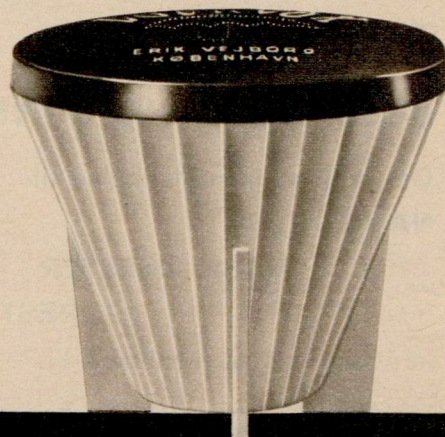
– en usynlig paraply over Deres frisure

LOCKVOX

LOCKVOX beskytter som en usynlig paraply Deres dyre krøller mod fugtighed. LOCKVOX beskytter håret mod slid fra kam og børste. Men frem for alt giver LOCKVOX glans og skønhed til Deres hår. Gør som Deres frisør. Børst Deres hår med LOCKVOX – den *vandskyende* frisurevoks. Brug altid LOCKVOX for De bruger hårlak – det skåner håret.

Krukke kr. 5,25

– en mærkevare fra ERIK VEJBJØRG

– til permanentet hår.....

oplevel
et skole-
ophold

lær
en
masse

mange
gode
kammer-
ater.

og
herlige
minder

IM
INDRE MISSIONS
Skoler

Et ophold på en IM-skole er en uforglemmelig oplevelse fordi
IM-SKOLEN skaber kontakt med andre mennesker
IM-SKOLEN knytter gode kammeratskaber
IM-SKOLEN giver værdifulde minder
IM-SKOLEN beriger dit livssyn
IM-SKOLEN arbejder udfra et kristent livssyn
IM-SKOLEN giver både almen og særlig undervisning
Alle IM-SKOLER er kostskoler, hvor elever kan opnå
offentligt tilskud på kursustilslænger fra 5 til 10 måneder

HØJSKOLER (fra 18 år)

Den udvidede Højskole,
Haslev, tlf. (03695) 23
Haslev Højskole,
Haslev, tlf. (03695) 50
Hoptrup Højskole,
Hoptrup, tlf. (045) 75213
Horne Højskole,
Horne J., tlf. (0891) 2
Nr. Nissum Højskole, Lemvig,
tlf. Nr. Nissum (078 - 33111) 4
Rønde Højskole,
Rønde, tlf. (063) 71091
Tommerup Højskole, Knarreborg,
tlf. Tommerup (0976) 12

SYGEPLEJEHØJSKOLER

Børkop Højskole,
Børkop, tlf. (059 91111) 22

Fårevejle Højskole,
Fårevejle St., tlf. (03453) 183

FAGSKOLER

Haslev Husholdningsskole,
Haslev, tlf. (03695) 90
Haslev Landbrugsskole,
Haslev, tlf. (03695) 90

UNGDOMSSKOLER (14-17 årige)

Blidstrup Ungdomsskole,
pr. Øster Assels, Mors,
tlf. (077 - 86111) 128
Blåkilde Ungdomsskole,
Tørm, tlf. (0724) 163
Borremose Ungdomsskole,
Års, tlf. (086) 56044
Grejsdølens Ungdomsskole,
Veile, tlf. (0581) 2377
Hellebjerg Idrættsungdomsskole,
Juelsminde, tlf. (066 - 38611) 130

Hoptrup Efterskole,
Hoptrup, tlf. (045) 75213

Horne Ungdomsskole,
Horne J., tlf. (0891) 2

Midtsjællands Ungdomsskole,
Jystrup, tlf. (03396) 96

Nr. Nissum Efterskole, Lemvig,
tlf. Nr. Nissum (078 - 33111) 4

Rinkenæs Ungdomsskole,
Rinkenæs, tlf. (046) 51308

Rydhave Slots Ungdomsskole,
Vinderup, tlf. (074 - 43111) 320

Rønde Efterskole og Ungdoms-
skole, Rønde, tlf. (063) 71091

Sommersted Ungdomsskole,
Sommersted, tlf. (045 - 51111) 68

Østvendssyl Ungdomsskole,
Dronningund, tlf. (081 - 45911) 545

Fra ovennævnte 25 IM-skoler tilsendes gerne alle yderligere oplysninger

Vandet tænder selv for gassen

En flaskegasvandvarmer er
tilstrækkelig for at opnå
varmt vand både i køkken
og brusebad.
Literprisen er under en øre

En flaskegasvandvarmer, der fungerer efter
gennemstrømningsprincippet, kan give en
husholdning alt det varme vand, der er
behov for i den daglige husholdning.

At flaskegasvandvarmerne fungerer efter
gennemstrømningsprincippet vil sige, at det
strømmende, friske kolde vand opvarmes
på vej igennem vandvarmeren. Der kan
altså leveres varmt vand, så længe man øn-
sker. Her er ikke tale om „oplagret“ vand,
eller om ventetid på nyt varmt vand, når
en af husstandens medlemmer har taget
bad. Med en flaskegasvandvarmer fås, ved
et drej på hanen, alt det varme vand, man
ønsker.

De moderne vandvarmere er udstyret
med en del automatik, såsom tændblus-
sikringer etc. Det er f. eks. selve vandstrøm-
men gennem vandvarmeren, der tænder for
gassen, og der bruges kun gas mens vandet
løber igennem. Vandvarmere af den type
findes i flere forskellige modeller. De stør-
ste kan yde op til 700 liter varmt vand i
timen, de mindste op til 300 liter.

Også på det økonomiske område kan det
betale sig at anvende flaskegasvandvarmere.
Det har vist sig, at literprisen, når der an-
vendtes 150 liter i døgnet, blev imellem
0,63 og 0,70 øre, og ved et døgnforbrug på
100 liter var prisen pr. liter imellem 0,70
øre og 0,79 øre. Det vil altså sige, at under
alle omstændigheder får en normal-hus-
holdning med en flaskegasvandvarmer i
strømmevis af varmt vand for mindre end
en øre pr. liter.

Da flaskegasvandvarmere kræver en gan-

Til søs er der gode uddannelses- og erhvervsmuligheder

Oplysning om uddannelse til:

NAVIGATØR

MASKINMESTER

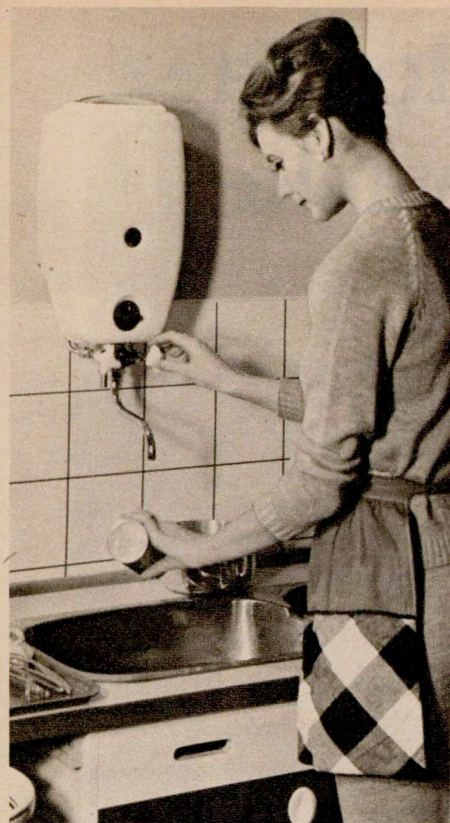
SØRESTAURATØR (HOVMESTER)

kan fås ved henvendelse til:

Rederiet J. Lauritzen

Hammerensgade 1 . København K. . Telf. CEntral 12,900

ske speciel installation for at fungere tilfredsstillende, skal det her nævnes, at enhver flaskegasvandvarmer bør installeres af en speciel uddannet montør.

De moderne flaskegasvandvarmere forhandles af FDB, og derfor kan brugsen give alle nærmere oplysninger.

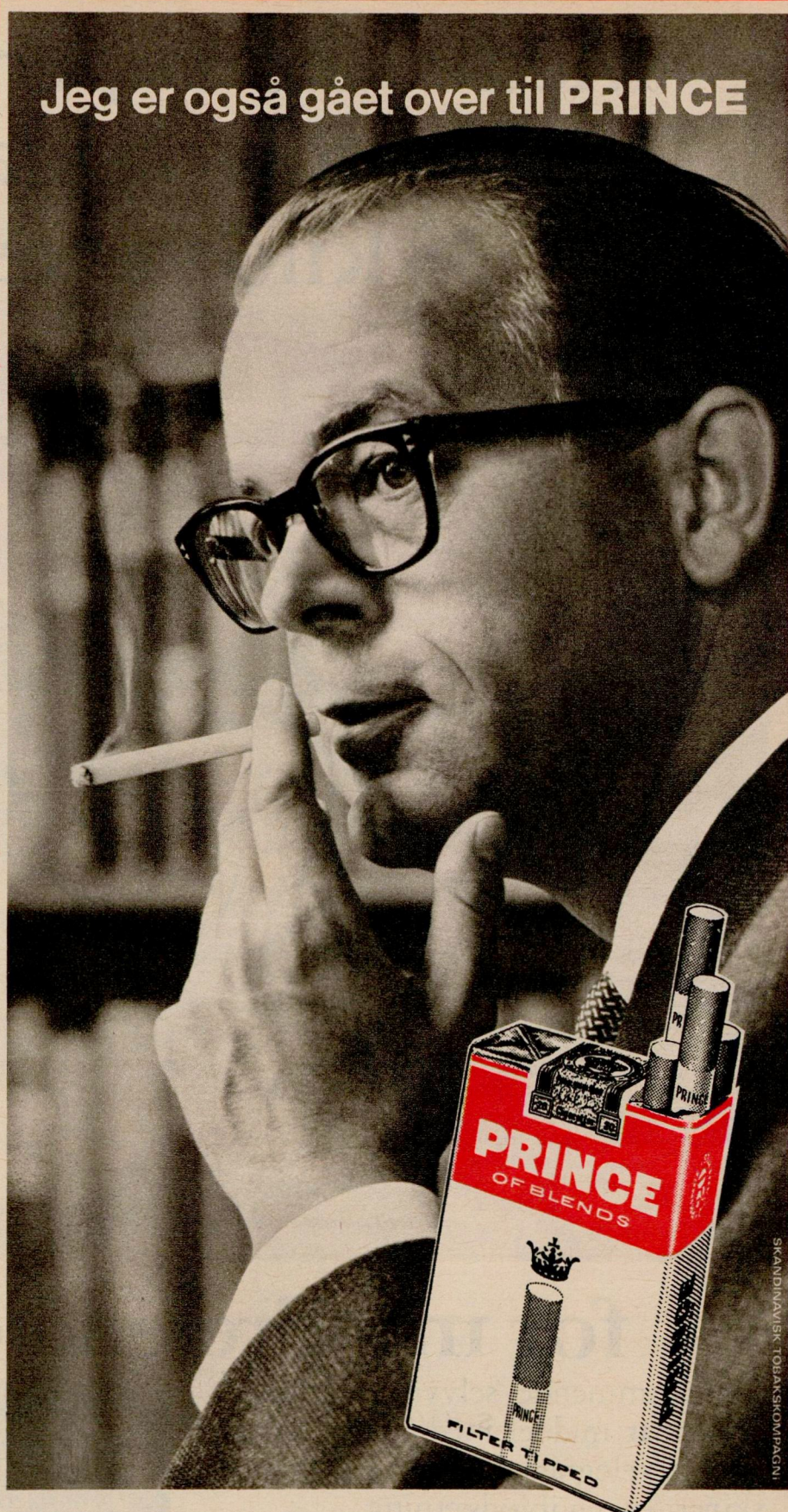
Flaskegassen kan også hjælpe med rumopvarmning

Moderne radiatorer til flaskegasdrift findes i flere smukt formgivne udførelser og med moderne automatik, som tændblussikring og trykknaptænding. Alt hvad man gør for at få varme, er at trykke på knappen. På mindre end en halv time er rummet opvarmet uden besvær med optænding eller lignende. Flaskegasradiatoren kan naturligvis reguleres efter behov.

Disse nye flaskegas-radiatorer har bl. a. den fordel, at de ikke bruger af stuens ilt til forbrændingen. Radiatoren anbringes op ad en ydervæg, og gennem en ventil igennem ydervæggen hentes frisk luft udefra til forbrændingen, og forbrændingsluften afleveres samme vej. Også denne form for radiatorer forhandles af FDB, og de kan skaffes gennem den lokale brugs.

Men der findes mange andre ting, der er med til at aflaste husmoderen i den daglige husførelse. Her tænkes først og fremmest på de mange modeller i komfurer. De er efterhånden forsynet med alle mulige rafinementer: bageovn, varmeskab, grill, økonomibrænder o.s.v. Endvidere kan der også fås rationelle vaskekedler, der vil gøre det nemmere at afvikle vaskedagen. Også om disse og mange andre ting kan der fås oplysninger i brugsen.

Jeg er også gået over til **PRINCE**

Ja, rigtige cigaretrygere har valgt Prince, cigaretten med den fine, afrundede blended-tobakssmag plus Whitronfilter, det snehvide fiber-filter, der giver Dem den fulde tobakssmag og det lette træk...

Filtercigaretten med fuld tobakssmag

Med 3 kilo Super Blenda kan De for- og klarvaske 38 kilo vasketøj

for mindre end en ti'er

Lavtskummende, selvvirkende sæbe-phosphat middel med optisk hvidt. Særlig velegnet til vask i vaskemaskiner. Ingen iblødsætning.

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

Blødere, lettere vasketøj med Topping i det sidste hold skyllevand. Kortere strygetid og ingen statisk elektricitet.

